

СРПСКИ НАРОД

Размишљања о Духовима

Г. др М. Спалајковић написао је ове редове, који ће ући у повећу студију о „Филозофском миту ХХ века”, на којој он ради. Филозофске идеје г. Спалајковића су нове. Његова схватања о природи и натприроди потпуно су оригинална и пружије свакоме читаоцу прилике за најдубље размишљање, а стручњацима даје можда повода за преоријентацију њихове филозофске мисли.

„С.—Н.“

Материја не одлучује судбином света. И ако се мисао тренутно поведе за њом, то ипак не значи да је дух побеђен. Крајем прошлога века материјалисти су напразно ликовали. Хришћанство је и даље славило — и вечно ће прослављати — „Духовек“. У очима целога културнога света то празновање оличава веру у крајњу победу духа над материјом.

Отворено непријатељство између Вере и Науке у прошлом веку претставља најтежи симптом у дегенерацији тадашње Европе. Одговорност за тај злободни скоб између олтара и лабораторије, нарочито у последњим деценијама тога чудноватог века, пада највећим делом на науку. Ствар психолошких несхвательива, а логички необјашњива! И религија и наука почивају у суштини на истој умној подлози. И једна и друга значе веру: прва веру у апсолутно, друга веру у релативно. Психолог схвата потребу и једног и другог; моралист не види никакву логичку противречност између једног и другог. И онда зашто би се човек колебао између апсолутног и релативног, између вере и науке? Филозоф одговара: зато што му прва нуди и сувише много, а друга и сувише мало.

Формална вера, уместо да служи докми, оградила се њоме као неком тврђавом; формална наука, уместо да објашњава материју, претворила је физичке законе у етичке императиве. И тако су и једна и друга изгубиле утицај на људску душу. Прва је стално гледала у разуму непријатеља вере, а друга, заслепљена материјалним појавама, сасвим је била преибргла појаве психичкога и моралнога света. Укљештена између њих, филозофија је блудела, без оријентације и без моћи.

Плодови материјалистичког учења

Из материјализма, позитивизма и скептицизма деветнаестог века поникла је лажна идеја о истини и напретку. Наука је одређивала

Победа духа над материјом

Написао

Др М. Спалајновић

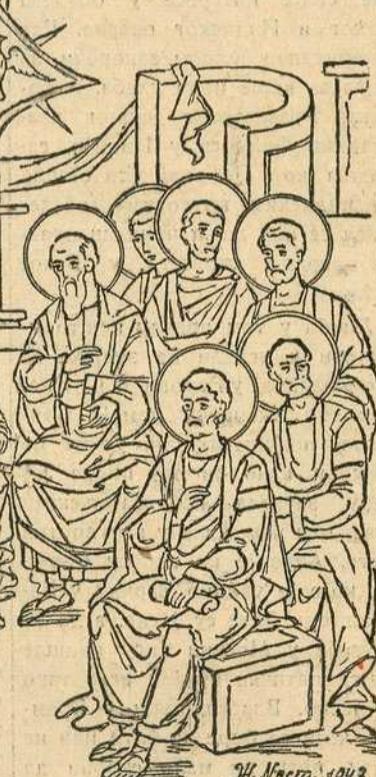
истину нарочито према њеном спољашњем и материјалном обележју. Научници су замишљали да ће је открити у толико брже у колико више буду нагомилављи стварних чињеница. И са тога стручног гледишта имали су право. Али је опасност била у томе што су се и филозофи и моралисти угледали на њих. То је стремљење нарочито преовладало у филозофском позитивизму. Огиниста Канта и Херберта Спенсера. Међутим у очима старих филозофа, истина је имала сасвим другу суштину. И они су знали да се без известног сазнавања о физичком свету не може објективно расуђивати о целокупној стварности, али су такође знали да је кључ тога сазнавања у најмајсторији, у законима нашега мишљења и у духовној моћи наше свести.

Материјализам, позитивизам и скептицизам су створили једну генерацију сасушених душа: — генерацију без идеала — без вере и светlosti, без воље и полета, без „чојства и јунаштва“. Ето до каквих су „позитивних“ резултата довели позитивисти прошлога века. »Ви ћете их ценити по њиховим плодовима«, рекао је Христос. Та реч божанског Учитеља вреди не само за лажне доктрине него и за лажне докторе. Свакоме су добро познати »њихови плодови«, потпуно дозрели тек у нашем веку.

Марков дијалектички материјализам или Фројдова психоанализа

закав би му појам одговарао. У природи све је натприродно. Та претпоставка изгледа парадоксална зато што су пролазност и променљивост иманентне природи и бићима у њој, а нешто што није вечно и непроменљиво не може бити натприродно или трансцендентно. У природи само о натприродном не може бити реч; сумнито тврђење логички би претстављало противречан став.

Под природом ми разумemo све што је или што може бити на домаџају нашега искуства и нашега сазнавања, а све што је ван тога домаџаја припада натприроди — спада у област трансцендентности. Али, ако је карактер тога искуства и тога сазнавања искључиво релативан, ако су нам ствари приступачне само својим изгледом а не и својом суштином, онда не би било ни мало нерационално претпоставити да је имен свих ствари у природи натприродног или трансцендентног порекла. Стога сматрамо као рационално становиште да не треба гледати на природу само као на скуп феномена који могу бити предмет нашег искуства, него и одрицањем натприродног у природном одузимати могућност нашем сазнавању да продре и у имен ствари и тако добије апсолутну вредност. Оба та разлога намеђу нам — као логички нужну чињеницу — претпоставку да поред природе постоји и надприрода, поред пролазне и променљиве стварности још и једна вечна и непроменљива стварност. Однос између једне и друге мора бити исти као између феномена и имена.

(Цртеж Ж. Настасијевић)

какав би му појам одговарао. У природи све је натприродно. Та претпоставка изгледа парадоксална зато што су пролазност и променљивост иманентне природи и бићима у њој, а нешто што није вечно и непроменљиво не може бити натприродно или трансцендентно. У природи само о натприродном не може бити реч; сумнито тврђење логички би претстављало противречан став.

Под природом ми разумemo све што је или што може бити на домаџају нашега искуства и нашега сазнавања, а све што је ван тога домаџаја припада натприроди — спада у област трансцендентности. Али, ако је карактер тога искуства и тога сазнавања искључиво релативан, ако су нам ствари приступачне само својим изгледом а не и својом суштином, онда не би било ни мало нерационално претпоставити да је имен свих ствари у природи натприродног или трансцендентног порекла. Стога сматрамо као рационално становиште да не треба гледати на природу само као на скуп феномена који могу бити предмет нашег искуства, него и одрицањем натприродног у природном одузимати могућност нашем сазнавању да продре и у имен ствари и тако добије апсолутну вредност. Оба та разлога намеђу нам — као логички нужну чињеницу — претпоставку да поред природе постоји и надприрода, поред пролазне и променљиве стварности још и једна вечна и непроменљива стварност. Однос између једне и друге мора бити исти као између феномена и имена.

Према томе, у теорији сазнавања, о апсолутном се може говорити са толико исто права као и о релативном. Или се појава ствари поклапа са њиховом суштином — феномен са именом — или не. Ако је њихова подударност потпуна, то јест ако нам наше сензације стварно откривају не само појаву него и суштину, онда се може говорити о апсолутној вредности и феномена и чулнога сазнавања; али ако те потпуне подударности нема, то јест ако нам наша чула не откривају нимало или откривају само делимично суштину ствари, онда се може говорити само о релативности и феномена и нашег сазнавања у опште. У оба случаја мора се сматрати као апсолутно све оно што је трансцендентно у природи, дакле иманентно натприроди.

Оно што називамо феноменом, или оно што се, у вези са филозофским схватањем субјекта, де-

финише као објекат, једном речи, ствар као појава, у главном је збир оних утисака која поједини предмети производе на наша чула. Пошто је број наших чула ограничен, а њихова способност неодређена и нестална, и наше чуло опажање мора бити непотпуно и несавршено, а према томе и наше претставе о феноменима релативне. Кад би наша чула била савршенија или кад бисмо имали само једно чуло више, све наше претставе о свету би се измениле и свет би нам изгледао другајачи. Али ни у том случају наше сазнавање не би било апсолутно, јер чула па ма колики био њихов број нису у стању да нам открију сву суштину ствари. Оно би постало само потпуније, то јест било би мање релативно, и ништа више.

Узимамо на пример школу. Она има мањи број чула него човек, и према томе њено осећајно сазнавање мора бити још много релативније и непотпуније него човечије. Чуло писања је једина веза између ње и спољашњег света. Затворена у својој љусци као сужањ у тамници, она не зна ни да човек постоји, а камо ли васиона и Бог... Али оставимо школу и узимамо какво друго биће — на пример магараца — који је у лествици живих створова много ближи човеку него школци. Магарац има исти број чула као и човек, и његове чулне функције не могу бити ниже од човечијих. Шта више, понеко његово чуло је савршеније од нашега. Он по мируси, са поузданошћу стручнога познаваоца, распознаје њухом боцу којом се храни.

Али његово сазнавање, његова претставе о свету, једном речи — Weltanschauung једнога магараца вероватно није на истој висини као просечно схватање о свету једнога ма и најпримитивнијег човека. Магарац само мисли на боцу, само за њом чезне, само њу тражи; и зато стално гледа у земљу. Његов поглед се никад не диже небу. Најсировији природни материјализам је сва његова филозофија. И кад би се могло говорити о магаречем атеизму као и о људском, закључило би се да им је порекло заједничко... Који би се човек задовољио положајем магараца у васиона и његовим појмовима о њој?

Мисао се никад не зауставља, она је увек у покрету. Она, без сумње, назише истину али, не могући никад да је прозре целу, она стално јури за њом. Ми не можемо увек тврдити јер знамо и сувише мало, нити увек одржати јер знамо и сувише много. Но љашај сазнавања је огромна

али ограничена, напори нашега ума су неуморни али недовољни. То нам потврђује и наше обично као и наше научно искуство. Оно што је заједничко и једном и другом, то је њихова непотпуност, то јест „незнанеће“; само облик или степен тога незнанећа није исти код једног и код другог. У првом случају оно је „просто“, а у другом оно је „нанучно“.

Још у петнаестом веку, кардинал Никола Кузанац, немачки мистик или веома дубок и оригиналан филозоф, дошао је на ту мисао да се стварно напредак састоји у претварању простаког незнанећа у „научно незнанеће“. У својој књизи *de Docia Ignorantia*, он је расправљао односе између коначног и бесконачног, између релативног и апсолутног. Карактер апсолутног искључује свако ограничење, сваку контрадикцију. Бог је „апстрактни облик“ у коме се сусрећу појединачно и универзално. Али филозофски значај тога немачког мислиоца није у његовом верском мистицизму, него у позитивном излагању његове доктрине као методе научног мишљења.

Принцип те методе је у идеји бесконачне апроксимације: оно што је релативно не може никад достићи нешто што је апсолутно, али му се може приближавати до у бесконачност. »Ограничени интелект не обухвата никад истину тако потпуно да је не би могао схватити још потпуније; ум је према истини као што је уписаны многоугаоник према кругу које се приближава у толико више у колико више има углова, не могући међутим никад да се с њиме изједини«. Закључак је јасан: морамо се помирити са тим да је Апсолутно изван нашега досежаја, али да нам може послужити као принцип сазнања, као идеална мета прогресивног крећења наше мисли која на тај начин не лута него се развија правилним и повезаним поретком.

Филозофски мит двадесетог века, који се у данашњем просвећеном човечанству тек рађа, утврдио једном за свагда, и психолошки и логички, првенство и надмоћност духа над материјом. Удружене напори научног рационализма и моралног идеализма, уобличени и оваплоћени вишним потребама и највишим смислом живота у одређене друштвене и политичке смернице људске практичне делатности, већ расветљују многе поремећене проблеме и исправљају многе помућене појмове.

Појам о релативности налази своје пуно оправдање у умној области, али у моралној он претставља бесмислицу. Само су научне истине релативне; само научне хипотезе, теорије и идеје могу — једна према другој — изгледати очигледније или бити — једна од друге — вероватније. Нема „научне истине“ у апсолутном смислу. Међутим морална истинија је по својој природи апсолутна. Она је недељива, у њој не може бити градије. Моралне норме су категоричке заповести. Основи етике су трансцендентни, то јест претстављају објективну вредност за сва места и за сва времена, без обзира на еволуцију искуства и на променљивост појмова и обичаја. Разуме се, ми не мислим овде на моралност или наравственост као на субјективне особине људи, него на морал као на објективну појаву трансцендентне људске свести.

РАТ УЛАЗИ У НОВЕ ФАЗЕ

(Специјалан допис из Берлина)

Данас, после политичких и војних догађаја последњих неколико недеља, може се светски положај обележити као предање пред значајна збивања. Опширна саветовања међу државницима европског блока нашла су свој пандан у већањима у Вашингтону и у новом развоју британско-америчких и англо-саксонско-совјетских односа. Политичким припремама, које врше обе зараћене стране, придржују се војничке припреме. Оне се осећају у оба табора. Али, док антиосовински табор о својим стварним или фiktivnim намерама пушта у свет буџицу вести и комбинација, дотле снаге које данас претстављају европски континент ћуте и више но икада задржавају своје планове у пуној дискрецији и тајности.

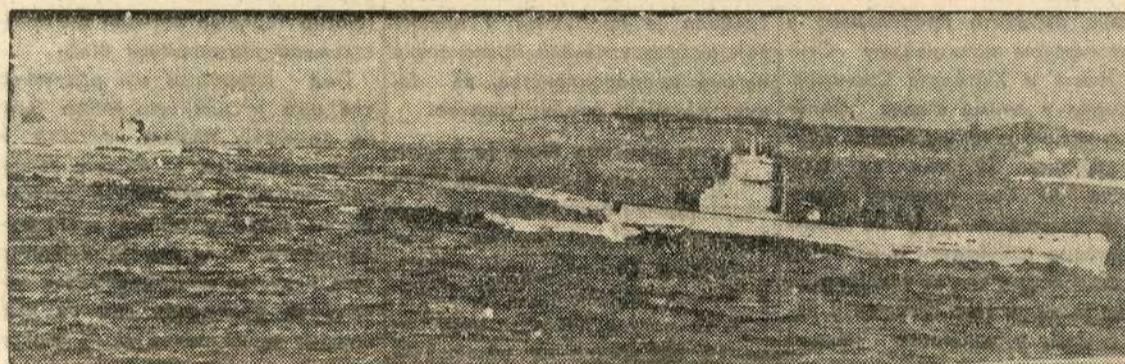
Тренутни предања, међутим, може да послужи за анализу досадашњег војног и политичког по-

разредни степен. Сједињене Америчке Државе постигле су, стављањем руке на Африку, један од највећих циљева своје империјалистичке експанзије.

Сада је за Вашингтон значајнији тихоокеански фронт на коме их је Јапан потиснуо у највећем степену. Ту је у питању област циновског пространства, од Аустралије и преко неизмерно великих острва ранијег холандског колонијалног поседа, па све до Алеута који је и сам по себи био циљ америчког економског и политичког продирања, а који се тога претстављају непремостију брану између америчког континента и огромних тржишта Далеког Истока. Кина, као област која може да прими стоструко америчку индустриску производњу, велика острва на Малари, која су неизмерна резерва сировина, све је то данас за Америку много важ-

љиви непријатељ Англосаксонца, који су већ почели да говоре о могућности трећег светског рата.

Истовремено се поставља нов проблем пред Лондон и Вашингтон, који је настало из укидања Коминтерне и из појачања комунистичке пенетрације у њиховим земљама, као последица тога најновијег лета Сталјинове империјалистичке политике. Тада потез Москве осећају и Лондон и Вашингтон као гест који је за њих веома опасан — ма колико желе да га протумаче као уклањање свих препрека за потпуни англосовјетски споразум. Москва иде сада на то да политику Велике Британије и Сједињених Америчких Држава стави под свој притисак преко „национализованих“ комунистичких странака, жељени тиме да изазове снажније ангажовање Англосак-

Док пордови говоре, немачке подморнице потапају... (Foto: B. B. A.)

ложаја у свету, који је уједно и полазна основа за све што ће се у току наредних месеци развити. У европском табору положај је јасан. Тотална мобилизација свих војних и радних снага нашег континента омогућила је да се припреме за његову одбрану, — за коју је туниски фронт до-принео велики добитак у времену, — довршавају на начин који ће сваки покушај насталаја на Европу учинити предуземим од највећег ризика и бескорисним жртвовањем људских и материјалних маса. Те одбранбене припреме указују на карактер ратовања у наступајућем периоду. Политички је постигнута низом разговора међу европским државницима пуна сагласност и компактност свих чинилаца данашње Европе под војством Рајха.

Много је нејаснији, међутим, положај на другој страни. Вашингтонска већања Рузвелт—Черчил дала су веома оскудан и безизразан коминике, али у толико више полузваничних и незваничних коментара. Значајнија за разумевање онога о чему се у Белој кући разговарало пуних шеснаест дана јесте међутим изјава коју је Черчил дао америчкој штампи у току самих разговора, као и његов говор пред Конгресом и изјава пред Доњим домом. Из свега произлази да се планови и намере двеју англосаксонских сила у битним тачкама секу и размишлазе. За Велику Британију је атлантско бојиште остало централно, нарочито у вези са Средоземним базеном, Близким Истоком и путем за Индију. За Сједињене Америчке Државе спало је, међутим, то поприште на другој

није од Европе.

Отуда би Вашингтон желео да се снага његовог оружја окрене против Јапана пре но што је овај успео да се тако утврди на освојеним областима да буде у њима практично непобедив. Велика Британија налази се овде у занимљивој дилеми. Ако се заиста Сједињене Америчке Државе окрену првенствено против Јапана, изостаће за Британце важна помоћ у људству и материјалу на боишту око Европе. Сем тога, Британци страхију да ће — у случају америчког успеха на тој страни — Лондон коначно изгубити све могућности и све своје интересе у области Тихог и Индиског океана. Где Американац једном закорачи, за Енглеза више нема клеба. А боравак Рузвелтовог личног изасланника Филипа у Индији, сарадња коју је овај успоставио са индиским круговима, обележава се као даљи чинилац правца смерања стратега у Белој кући.

Да би у том правцу нешто учинили и успели да задрже за своје планове у Европи за њих неопходну америчку помоћ, Британци покушавају да угину на Москву, како би ова према Јапану заузела непријатељскиј став, или чак ушла у рат против њега. Алузије на адресу Совјета, које је учинио Черчил у Вашингтону биле су јасне, а да те алузије у Москви нису напишле на симпатичан пријем исто тако је јасно. Властодршици у Кремљу, који се боре за бити или не бити, нису ни мало склони да са своје стране отворе нове фронтове. Напротив, они према Јапану желе да задрже отворене врата, јер је Јапан непомир-

Исказ совјетског авијатичара

Од оног дана када су се на Источном фронту створили добровољачки одреди од Руса, Белоруса, Украјинаца, Козака, Татара, појавили су се бегунци који су напуштали редове црвеној војсци и прелазили на страну тих добровољаца. Затим се створила руска ослободилачка армија, и онда је тај покрет првеноармејаца узео већи мања. Сада они прелазе на Власовљеву страну не само појединачно, не у малим групама, већ читавим јединицама. Сваки од њих по доласку на ову страну фронта изјављује: „Хоћу да се борим против комунизма, јер је комунизам непријатељ руског народа!“

Између тих исказа који се већ броје на хиљаде и хиљаде, интересантна је исповест совјетског поручника авијатичара Бориса А. који је долетео 10 маја на аеродром Псков и ставио је на расположење Власову самог себе и свој авион-разарац типа „Ja K 7“.

Овај војник прича да је члан комунистичке странке, да је био одан комунизму све док није у овом рату увидео да комунизам гура руски народ у пропаст.

„Овај рат је ужасан. Наш народ није заслужио такву страшну судбину!“

Борис каже да се његова душа револтирала кад је видео какве радове и под каквим условима морају да раде у рату руски људи, које је Сталјин претворио у машине без сопствене воље. Сталјин је поробио руски народ. Тај совјетски поручник је прочитao један проглас генерала Власова и рекао је себи: „Кад један човек Власовљевог крова узима на себе војство ослободилачког покрета, онда је наша дужност да га следимо.“ И Борис се одазвао тој својој дужности. Он каже да ће стотине и стотине хиљаде првеноармејаца прећи на страну генерала Власова кад буду чули да постоји руски ослободилачки покрет.

Црвеноармејци напуштају Сталјина. Комунисти напуштају Сталјина. Руски људи беже од његовог ропства, прелазе на страну генерала Власова. И то прелазе не зато да би се спасли ропства, већ да би одмах ступили у оружану борбу против Сталјиновог поробљавања руског народа.

СРПСКИ НАРОД

ГЛАВНИ УРЕДНИК, одговор за садржину листа: Велибор Јонић.

ВЛАСНИК: Мих. Станковић из Београда.

РЕДАКЦИЈА И АДМИНИСТРАЦИЈА: Теразије 5 месец, I степениште (Палата Извозне банке).

Телефон: 20-383.

ШТАМПАРИЈА: „ЛУЧА“, Краљице Наталије 100.

Телефон: 21-772.

Тромесечна претплата 36 дина. шаље се преко „Пресе“, а. д. Влајковићева 18.

Активност Београдске општине

Перспективе регулисаног Позоришног трга

ГОРЕ: Београдски чувари реда.
ДОЛЕ: Радови на тргу Славије.

У ОВАЛУ: Претседник
Општине г. Драг. Љ. Јо-
ваковић реже славски
колач.

ДЕСНО: Претседник Вла-
де и министар г. Јовано-
вић приликом посете де-
цјем Обданишту.

ГОРЕ: Претседник Општине испраћа обvezнике националног рада.
ЛЕВО: Једна народна кујна Београдске општине.

Велики преокрет Француске ТЕХНИКА И ДУХ

Поводом јодишњице владе Пјера Лавала

Више од годину дана води Пјер Лавал државне послове Француске. Када је 19 априла 1942. као нови шеф владе уселио у Хотел ди парк у Вишиу, Француска је достигла врхунац кризе, која је почела по тајанственим околностима, његовим падом 13. децембра 1940.

Француска је тада водила политику атандизма — ишчекивања. Влада се бојала сваког корака, који би значио приближење силама Средње Европе. Постојала је још фантастична престава, за једно изненадно успостављање предратног стања, у коме се случају нису хтели „компромитовати“, са једним само споља манифестованим пријатељством за нове прилике. Сви преостали јевреји, слободни зидари и за реванш расположена црквена лица утицали су кочени, били су срцем и душом за повратак старог, за успостављање предратних прилика.

Избијањем рата између Рајха и Совјетске Уније, у јуну 1941. рат је добио нов облик, и његов смисао се потпуно изменио. Они кругови „у ставу очекивања“ у Вишиу, као и у осталој Француској изгледа да то нису уочили, нису видели опасност која је претила целој Европи, нису могли да сквате, да је за европски континент — а тиме и за Француску — откуцао судбински час.

Лавал је био трезвен политичар, који је у последњем тренутку узео државно крмило у своје руке — и дао му други гравац. Али и он није био у стању да отклони последице, за које носи кривицу погрешна политика његових претходника. Већ у првим данима преузимања државних послова, Лавал је доживео једно тешко оптерећење. Бекством генерала Жироа из немачког заробљеништва — који је погазио задату официрска реч — гурнута је Француска у нову несрећу.

Већ у новембру исте године показало се, шта је то бекство требало да значи. Дарлан, Жиро и друге високе војне и политичке личности Француске прешле су у табор непријатеља Европе, када су ови упали у Северну Африку. Гувернери и генерални резиденти у Алжиру и Мароку, пошто су првих дана давали привидно лак оружани стпор, ставили су убрзо нападачима сва помоћна сретства на расположење и потчинили се њиховим заповестима.

Све је то ишло тобоже по наређењу самог маршала Петена, који се у више изјава и преко рада, оградио и одрекао издајничких генерала и гувернера у Африци и осудио њихов поступак.

Догађаји у Африци донели су француском народу ново дубоко узнемирење, ради чега је један део још увек веровао, да ће Американци ускоро доћи — и да ће „ослободити“ Францусе. Ови догађаји и њихове психолошке последице били су ново оптерећење државничке делатности Лавала, о би то исто биле и за сваког другог француског државника. Тада су отпочели пресудни догађаји на И-

стоку, који су имали и на француску снажног утицаја.

Немачкој је била потребна радна снага, да би одговорила повећаним тражњама своје ратне привреде. Отпочеле су прве добровољне пријаве за одлазак на рад у Немачку. У току прошлог лета и зиме спроведен је први општи програм гаулајтера Саукела, комесара Рајха за у-пошљавање радне снаге.

То је спроведено на основу тако званог „релев-а“: за три француска радника који би се запослили у Немачкој, пуштан је по један француски ратни заробљеник. Претседник владе Лавал, потпомогнут људима повређенима са којима сарађује, потпомогао је овај родољубиви посао свим снагама. У учесталим говорима на радиу говорено је француском народу о значају ове сарадње. Наглашено је, да Француска својим радом доприноси свој удео за спас и ослобеђење Европе.

Ова политика, која је у почетку наилазила на извесно склевашење код маса — претрпела је услед догађаја који су се одиграли у Африци, једно ново психолошко оптерећење. Немачке и италијанске трупе морале су прекорачити демаркациону линiju и допрети до средоземне обале. Француска флота потопљена је од издајника у луци Тулон, преостала француска армија морала је бити разоружана, услед непоузданости њених команданата.

Лавал је стајао поново пред новим тешким задатком: морао је олакшати свом народу овај троструки губитак. Без колонијалног царства, без флоте и војске стајао је пред тешким задатком, да Француску поново уведе у политички живот, и у сагласности са развојем догађаја у Европи. Све је то требало спровести у једној тешкој атмосferи непријатељства и неповерења. Већ у лето прошле године, подавали су се противници Лавала лажним надањима, да ће га као неподесног човека, ускоје уклонити са власти.

Лавал није зато клонуо, кренуо је одлучно и храбро путем ослобођења Француске од грешака прошлости. Он није давао велика обећања француском народу. Он није тражио јефтине успехе, радио је тихо и истрајно, онако како су му то политичке прилике дозвољавале.

Успело му је, да постепено побољша положај Француске. Многобројне унутрашње и спољашње тешкоће отколоњене су, а у појединим областима постигнути значајни успеси. Његовим залагањем за измену радника, успео је да ослободи 50.000 ратних заробљеника, док претстоји отпуштање још 30.000 ратних заробљеника. У самој Немачкој преведено је 250.000 ратних заробљеника у сталеж слободних радника, од којих су прве хиљаде за Ускрс, први пут од дана заробљавања, ступиле на француско тле — на отсуство.

Какав став заузимају француси по овом питању? Дневни лист Пти Паризијен пише: „Већ се указује плодност ове сарадње, и

можда није дан тако далеко, који ће показати у пуној светlosti преокрет који се одиграо у Француској. За све то имамо да заблагодаримо храбости и одлучности претседника владе.“

Они Французи, који су са заштитијем почели да отварају очи, почињу полако да скватају, да рат који Немачка води са својим савезницима, не може ни Француску мимоићи.

Енглези и Американци, савезници большевика, потсећају их на то свакодневно:

Од дана примирја па до првог априла 1943, погинуло је од енглеско-америчког оружја 11.038 Француза, док је 21.900 повређено. У овај број нису урачунати мртви и рањени у Дакару, Мадагаскар, Француској Западној Африци и Реунионским острвima.

За исто време разорено је и уништено преко 40.000 француских кућа за становање — енглеско-америчким ваздушним нападима — и више од 200.000 људи остало без крова над главом. Поред тога широки слојеви француског народа — нарочито у градовима — осећају велику оскудицу животних намирница услед губитака Алжира и Марока, који су обилно снабдевали француска тржишта.

Живот је постао суров у Француској, али француски народ имао је одувек особину, да се прилагођава приликама, и да и у скученим приликама нађе одговарајућу меру животне радости. У Француској је извршен преокрет, који је обухватио и социјално изграђивање и животне навике — више него неколико деценија заједно.

Француска ће, као и свака друга европска држава, произаћи из овог рата потпуно изменљена. Она ће наћи решење најважнијег питања данашњице: — стапањем националног социјалног.

У Берлину су говорили министар пропаганде Гебелс и министар наоружања Шпер, министар духа и министар технике. Та два говора оставила су такав снажан утисак у целом свету да чак ни енглеска штампа не може да не призна да 1943 година никада не личи на 1918. Пре четврт века, у последњој години рата Немачка је била изнурена блокадом, несташicom наоружања и несташicom духа који је подлегао непријатељској пропаганди.

И поред замашних мобилизација Немачка је могла у последње време да повећа за 25% број радника у својој индустрији, али овај успех није ништа у употребе је са једним чудом које се десило у Немачкој: радништво је у четвртој години рата одушевљеније и духовно јаче него у почетку борбе Немачке против непријатеља. Немачка и њени савезници су одлучни и истрајни. Они не говоре о миру, већ се боре за мир, — било је ређено у Спорт-паласу. Ове се речи могу тумачити на два начина. Немачка не ратује речима, већ делима, борбом, залагањем. И друго тумачење: Немачка нема никакве везе са разним верзијама које би хтели да објасне садашњу паузу у борбама постојањем неких шапутања иза кулиса. Немачка, Осовина и Тројни пакт иду ка свом циљу, ка победи кроз борбу и док није борбом извођена победа, не може бити мира.

Победа Тројног пакта биће извођена, јер у оба дела света, у Азији и овде у Европи, народи Тројног пакта дају доказа да су њихови војници захваљујући неуморном раду домаћине наоружани најбољим оружјем и да свуда имају све услове да непријатеља потуку гдегод се он покаже.

Снага Тројног пакта лежи не само у њиховој индустрији, која се на пример у Немачкој у четврторасточила од 1941 године наовамо. И не само у чврстини духа народа који постаје све ја-

чи што је јачи непријатељски рат терором и рат пропагандом. Снага Тројног пакта састоји се у томе што се он искрено боји за идеју која привлачи сва срца. Слобода свих народа, јединица слободних народа Европе и слободних народа Азије, то је јасан, недвосмислен циљ данашњег рата Тројног пакта.

О том циљу је говорио министар Немачке Гебелс и искренност Немачке у том погледу је ових дана потврдио министар за источне области Розенберг, који је прогласио нов аграрни поредак у ослобођеним земљама Русије. Према тој уредби руским сељацима је враћена земља у приватну својину. То је један убедљив доказ да Немачка хоће да створи у Европи такав живот да народи буду задовољни и да радосно сарађују у европској заједници.

Никога не може да чуди што не постоји искреност у ванприродном пријатељству плутократа са комунистима из Москве. Али и у пријатељству плутократа нема искрености. Ово се опет испољило на североафричком политичком ратишту. Бесан због тога што није постигао успех у разговору са Рузвелтом, што није могао издејствовати да се призна европском ратишту првенство, Черчил је отишао у Алжир, како би тамо спровео британску тезу, тј. де Гола, и умањио значај америчке тезе, тј. Жироа. Ова „победа“ била је потребна ради тога да би могао на повратку у домовину донети бар неки успех.

Черчил је удесио ствар у Алжиру тако да је де Гол постао један од два претседника француског одбора. Његов колега са којим дели власт је Жиро. Поставило се питање ко ће бити врховни заповедник. Питање није било решено, а кад је Черчил отишао, Американци су опет подвали и уредили тако да Жиро има две власти: као један од претседника и главнокомандујући. Де Гол пак има само једну власт.

МЕС.

Министар г. Јовић и помоћник министра саобраћаја инж. Брана Ивановић на великом народном збору у Ђуприји

(Фото: Државна пропаганда)

Увек само јевреји

Постављањем питања, ко ствара „јавно мишљење“ у Енглеској и ко су главни виновници за овај рат, чућемо увек исти одговор — јевреји.

Свуда, у политици, привреди, радиу и штампи, филму и позоришту заузели су јевреји најважнија места. Већ у првом светском рату био је јеврејски утицај моћан у Енглеској. Последњих деценија он се појачао, постао свемоћан — јеврејство је добило на британским острвима ново појачање, приливом емиграната из Немачке и других европских земаља.

Познато је, да је Черчил велики пријатељ јевреја. Он је био тај, који се са нарочитом брижљивошћу заузео за јеврејске емигранте и пружио им сваку помоћ. И енглески министар спољних послова господин Иди, затим Даф Купер и друге меродавне личности енглеских владајућих кругова, стоје потпуно под утицајем јеврејства, повезани су за јеврејство, било родбинским, пријатељским или пословним везама.

У енглеским министарствима свуда седе јевреји. Наилазимо на њих као на посланике, у енглеском Доњем и Горњем дому. Они заузимају места државних потсекретара. Шеф британске цивилне управе јесте неки јеврејин сер Коен, исто тако и данашњи претседник лондонске општине јесте пунокрвни јеврејин.

Изванредан је јеврејски утицај у енглеској привреди. Рочилди, Сасуни и Мондлови, створили су читаве династije, које суверено владају у индустрији нафте, банкама, текстилној индустрији и осигуравајућим друштвима, не трпећи ницију конкуренцију.

У филму и позоришту директори и редитељи су јевреји. Не постоји ни један биоскоп или позориште, који нису у јеврејским рукама. Сва филмска предузећа или су чисто јеврејска, или су под јеврејским надзором, а да и не говоримо о јеврејској трговини уметничким предметима.

Јевреји су себи потчинили и у њихову службу ставили енглески радио и енглеску штампу.

У великим енглеским дневним листовима, као што су Дели Хералд, Дели Телеграф, Дели Мирор итд. долазе готово искључиво само јевреји до речи. Јеврејски уредници заузимају сва места у енглеским редакцијама.

Разумљиво је, да јевреји искоришћују задобијену моћ до крајности. Они су већ дуго времена пре 1939, систематски хушкали на рат против Немачке. Том приликом истакли су се нарочито избеглице — јевреји из Немачке, који су Енглезима сервирали нову Немачку у потпуно лажној светlosti. Они су уверавали Енглезе, да ће један рат против Немачке бити лак — да он не претставља никакав ризик за Енглеску, и да може само користи да донесе.

Маса света свих сталежа дошла је да испрати до вечне куће тела погинулих бораца против комунистичког режима.
(Снимак Државне пропаганде)

СВЕСНИ БЕОГРАД ОДАЈЕ ПОШТУ ПАЛИМ ЖРТВАМА У БОРБИ СА КОМУНИСТИМА

Дирљив је био погреб који је Београд приредио жртвама дужности у чувању наше безбедности, стражарима Првог батаљона Српске државне страже и Управе града Београда погинулим у борби са комунистима.

Дирљив је био погреб у толико више, што на њему нису учествовали само претставници власти, већ огромно иноштво од осам до десет хиљада београђана. А нарочито је дирљиво било то, што су се највише и готово

не било дирљиво присуство толиког иноштва малих људи, у толико је више падало у очи отсуство оних такозваних претставника београдског високог друштва. Ма да су жртве пале бранеши исто тако њихове домове, имања и палате, њихове положаје и њихов удобан живот, они нису сматрали за потребно да жртвују један час од својих удобности и забава, да би им указали последњу пошту.

Док се ситан народ у свакодневној тешкој борби за егзистенцију сетио дуга према онима који су пали у одбрани његовог кућног прага, они други,

који не осећају тешке последице данашњице, који живе и даље онако како су раније живели, нису могли и нису хтели да жртвују један час времена да би својим присуством увеличали

ову манифестију српске родољубиве свести и солидарности.

Њима уосталом и није до те солидарности. Док се народ мучи, они за љубав свог удобног и безбрижног живота дижу цене на црној берзи, плаћајући безблизирно и стварајући залихе. Они терјају лажни патриотизам, повлачећи се тобож из јавног живота у колико се тиче рада и подношења општих последица, али увлачећи се кришом у јавни живот ширењем лажних вести, подривањем онога што се тешком муком ствара. Они кокетирају по потреби и са „превенима“, изигравајући националне мученике, док су у ствари национални паразити и опасан чир на нашем државном организму, који са толико тешкоћа и жртва почиње да се опоравља од страховитог преживелог удараца.

Утешно је ипак, врло утешно, да наши широки слојеви иду добром путем. Мали београђанин својим присуством на пратњи храбрих жртава дужности и правог српског родољубља то је очигледно показао.

Али у колико је с једне стране

Задовољавајућа ишао је с друге стране, да је јеврејски утицај у Енглеској веома снажан и да је јеврејски утицај у Енглеској веома снажан.

Ко је прави пријатељ народни тај мора народу говорити истину, ма како она била горка и тешка. Та истина ласи: ако би српски народ, недај Боже, опет починио какву лудост, онда се лако може десити да га нестане са лица земље.

ВЕЛИБОР ЈОНИЋ

Г. Димитрије Љотић говори пред криптом жртава смедеревске катастрофе
(Снимак Државне пропаганде)

Заветна мисао града Смедерева

Пре две године, 5 јуна задесила је тешка катастрофа равно Смедерево, град деспота Ђурђа, град најбољих дана српске средњевековне прошлости.

Катастрофа у Смедереву више је него потресла сваког нашег човека, јер тај наш најмонументалнији споменик, својим зидинама столећима поносно и болно наднесен над валима Дунава, као да је митским нитима везан за најтежа искушења српскога народа. Тешка рана за раном падала је на наше равно Смедерево, но та тешка прошлост даје му права на будућност највеће озарености.

Равно Смедерево мора бити српски град заветно штован, али заветно и изграђиван: и на историски начин музејан, и на прегалачки начин реалан. Реалност Смедерева, представљање реалности Србије, реалност и приватне и државне иницијативе. Јер, не сме се само полагањем венаца на сени жртава, проћи мимо оног што се дух Смедерева зове, проћи мимо обнове прво себе самих, па онда засуканих рукава, мушки везивати данашњицу и за прошлост и за будућност — ићи српским староставним мушким путем — путем немог бала а речитог стварања.

Равно Смедерево мора бити испит стваралаштва, визија узвитланих будака и трнокопа, најшира река напора, али таласа поносних и свесних баш као што су таласи Дунава у оронујим сенкама смедеревског града.

Од оронулости створити младост — то је заветна мисао равног Смедерева.

На овој тужној комеморацији двогодишњице катастрофе присуствовало је мноштво света из Смедерева и околине као и из Београда. Комеморативне свечаности обављене су у присуству изасланника Српске владе министра правде г. Кујунџића као и г. Димитрија Љотића, бившег министра и изванредног комесара за обнову Смедерева, г. Косте Мушицког, команданта Српског добровољачког корпуса, г. И. Парамоса, потпредседника Београдске општине, г. М. Стојимировића-Јовановића, управника Државне архиве, г. Р. Живадиновића, главног уредника «Обнове» као и великом броју других угледних личности.

Пред криптом на смедеревском гробљу, где су сахрањене жртве катаstrofe, одржао је говор г. Димитрије Љотић, који је између осталога рекао:

„Познато је да свака ствар има свој духовни и материјални смисао. Зато се овакви догађаји не могу објаснити ако се истовремено не удубимо у смисао људског живота.

Овај догађај одиграо се после неславне пропasti наше. Ми, који верујемо да ни врабац не пада на земљу без воље Божје, него да Бог држи земљу и градове, сматрамо да је Господ удалио на врата нашег срца после пропasti кад су остала неотворена. Да би то сачували од заборава и потомцима, у виду обичаја, дали духовни кључ, узели смо за заветни дан пети јуни.

Вечна успомена на пале жртве којима је ова крипта намењена као склониште! Ми им се кланјамо као жртвама откупа нашег и вами упућујемо ове речи, с молбом да заједно с нама, уз молитве Неговог Преосвештеног правника, а по саслушању Из-

ства епископа, принесете и своје кључ духовни буде јачи од матерјалног, како би мир и благо-
на овом месту и у овој земљи стање владало над људима«.

Установљење Законодавног савета у Министарству правде

Министарски савет прописао је Уредбу о установљењу и пословању Законодавног савета при Министарству правде.

По овој Уредби дужност је Законодавног савета да на захтев Министра правде даје своје мишљење о законодавним нацртима и предлогима, изграђује законодавне нацрте и коначне редакције законодавног предлога и испитује и цени потребу за предузимање законодавних мера у ресору Министарства правде, као и да врши послове на сређивању и квалификању позитивног законодавства.

Сваки законодавни нацрт или предлог других ресорних министара у колико се дотиче право- судног законодавства или правосудне управе, мора претходно бити поднет на сагласност Министру правде, који пре давања своје сагласности може тражити мишљење Законодавног савета. У таквим случајевима Законодавни савет може на своје седнице позвати и претставнике дотичног ресора.

Законодавни савет састоји се из најмање 16 чланова, које именује Министар правде као истакнуте стручњаке — правнике изредова активних или прећашњих: наставника универзитета, судија Касационог и Апелационог суда, државних саветника, адвоката и других истакнутих правника, а по саслушању Из-

ванија одбора Црвеног крста за персоналне послове.

Претседник Законодавног савета именује претседник Министарског савета на предлог министра правде.

Рад Законодавног савета је према потреби сталан или повремен. За пуноважан рад Савета потребно је присуство најмање једне половине чланова.

Рад чланова Законодавног савета је почастан и бесплатан.

Нишки Црвени крст за наше заробљенике

Окружни одбор Црвеног крста у Округу нишком развио је у последње време живу активност. Образовани су сеоски мејси одбори и градски реонски пододбори. Нарочите резултате дао је рад на прикупљању и односилању пакета за заробљенике, тако да је до сада упућено укупно 15.000 пакета. Овакав успех могао је да буде постигнут благодарећи свесрдној сарадњи свештенства, учитељства, осталих просветних радника, у правних власти и грађанства.

За жртве рата прикупљено је у самом Нишу до сада 450.000 динара.

СКРОМНА И ГОРДА БЕОГРАДСКА СЛАВА

Град Београд за свој духовни празник има Спасов-дан.

И ове године, сходно приликама, град Београд прославио је своју славу.

Од деспота Стевана Високог, Београд, кога је уздигао на међународни украс свога доба, први град Србије једаред годишње увек је свечано помишиљао на своју прошлост.

Идући напред као и сви велики градови, Београд није заборављао своју традицију. Он је не само прославља, он је продубљује, он је и мишљу пројект да се много штошта, уреде најмодернијих прилика времена, може и мора решавати традицијом. Јер, не смеју такве револуције да завладају светом, да се не може рећи како су стари мисили, осећали и делали, баш као и ми, модерни људи.

Нит хуманости, нит је прегалаштва, а тога је било и у прошлости као што га има и у садашњости.

Београдски Спасов-дан је уствари светковање динамичне традиције, светковање прегледа сршеног домаћег посла, светковање заједничке воље на заједничком добру, светковање животоносности града, с убеђењем да помишиљања на прошлост само могу дати подстрека за корачање унапред.

Дани прошлости огледало су садашњости, дани садашњости огледало су будућности — а њихов сплет је дах живота.

Београдски Спасов-дан стваралачки је осврт на прошлост, стваралачка вера у будућност.

То је била једна тиха свечаност која је присутне дубоко дирнула. Ма да је рат несрћено прохујао над нашом престоницом и над нашом земљом, са својим страховитим последицама, горди Београд, захваљујући руци помоћи која му је пружена и нашим људима који су се свесрдно заложили да подигну Србију из рушевина, успео је ипак да у духу својих историјских и верских традиција прослави своју овогодишњу славу.

Велика заслуга за то припада данашњем претседнику Општине Драг. Јовановићу. У једном од најтежих тренутака, које је Београд доживео у својој бурној историји, Драг. Јовановић преузео је крмило Београда. Руковођен доказаном љубављу према Београду, чију је историју проучавао и о чијој је прошлости слави и доцнијем процвату писао како у засебној књизи, тако и у разним листовима и публикацијама, Драг. Јовановић, дошао је на положај претседника у најтежем тренутку примио је на своја плећа један огроман терет.

Тумачећи интенције и сарађујући у свим напорима Владе народног спаса генерала Милана Недића, Драг. Јовановић уложио је све своје напоре који су плодом уродили. Спољне последице рата данас се у Београду више не запажају. Мир и ред, који су готово од почетка потпуно сачувани, данас су устаљени. Живот тече даље и развија се у упркос свим ратним тешкоћама. Савладавши најтеже кризе снабдевања и довоза Београд, и поред ранијих несрћених прилика у многим крајевима земље, није остао ни једног тренутка без воде ни без осветлења.

Исто тако, поред страховитих тешкоћа, снабдевање Београда је функционисало. А захваљујући иницијативи и предузимљивости Драг. Јовановића, као и напорима његових најближих сарадника потпредседника Илије Парамоса и Ивана Милићевића, оно ће у идућој зими бити несумњиво далеко боље, ослањајући се на систем самопомоћи. Не само свака стопа слободног земљишта у граду, већ огромни комплекси бивших ледина и врбака од дунавских и савских ада до Бачњичког поља и Макиша данас су засејани корисним усевима и поврћем, што ће у великој мери обезбедити београђанима будућу исхрану.

Један од најзначајнијих момената у узбрдијућем заједничком раду са српским народом је изградња новог Српског народног музеја у Београду. Овај музеј ће бити посвећен српској историји и култури, али ће и укључивати и савремену српску историју и културу. Један од најзначајнијих аспеката ће бити издавање новог српског језика, који ће бити стандардизован и употребљаван у свим српским школама и институцијама. Овај језик ће бити језик будућности српског народа, али ће и укључивати и савремену српску историју и културу. Један од најзначајнијих аспеката ће бити издавање новог српског језика, који ће бити стандардизован и употребљаван у свим српским школама и институцијама. Овај језик ће бити језик будућности српског народа, али ће и укључивати и савремену српску историју и културу.

РАТ ПАУЗИРА

Черчил није смео да пође из Вашингтона директно за Лондон. Није смео да положи рачуна о свом неуспеху у двобоју са Рузвелтом, и зато је хтео да постигне неки успех бар у Северној Африци, како би имао неки адут за парламентски бриц. Он је повео собом у Алжир и шефа британског генералштаба генерала Брука. У вези те посете стоји по свој прилици покушај искрцања на острво Лампедузу, који је пропао због италијанског отпора. Ово је требало да послужи Черчилу као реклами, као пропагандни маневар који би имао за циљ да прикаже да су операције против Европе почеле.

Трик са Лампедузом није успео и Черчил је морао да буде у Доњем дому веома скроман. Он је говорио тако да се потпуно испољила та иност тврђења њих ксментатора да свака од великих сила коалиције има своје сопствене назоре у погледу стратегије рата. Колико се ти назори разликују, видимо из говора сенатора Вилера који у Америци заступа чисто изолационистичку стратегиску тезу. Он сматра да не треба лиферовати помоћ Совјетима, док они не лиферују искреност. Он тврди да Америка мора да води сопствени рат на свом „сопственом Пацифику“.

Несложна коалиција

Наравно Вилер претерује. Толико далеко нису отишли стратегски послови да би се могло мислiti на такав распад коалиционе стратегије. Али ипак, та стратегија је несложна и то се види из Черчиловог говора. Он је констатовао да ће Америка ратовати на Пацифику, да Енглеска узима на себе терет атланских борби, а да ће Совјети и даље стајати у смртоносној битци. За утеху Совјетима Черчил је говорио са великим узбуђењем (он уме да глуми на говорици) о томе да Британија стално мисли како би олакшала большевицима терет рата. Опет, дакле, пусте речи, а никаквих дела.

Черчил је узео на себе терет битке на Атлантику. Говорећи о тој борби, он је био прилично пессимистичан. „Било би глупо сматрати да су добри резултати у једном појединачном месецу гаранти за настављање процеса“ повећања отпора подморничкима.

Као што је познато, први лорд адмиралитета Александер одржао је говор у Доњем дому, одговарајући на веома озбиљан и веома опсежан интервју адмирала Дениса, који је нагласио даљи победнички ток борбе Тројног пакта на поморским путевима. Александер је покушао да буде оптимиста, али га је полио хладном водом амерички министар морнарице Нокс, који је рекао да се слика подморничког рата може преконоћи да се окреће и да се опасност за америчку и британску пловидбу повећа. Том Ноксовом хладном туши Рузvelt је сада додао и једну писовку, рекавши да је „глупо мислити“ оно што мисли Александер.

Александер је узео у обзор чињеницу да су немачке подморнице у мају потопиле само 430 хиљада бр. рег. тона. Али он није узео у обзор 88.000 бр. рег. тона потопљених у истом месецу од стране Италијана и 330.000 тona потопљених од стране Јапанаца. Укупан губитак Британо-американаца у мају износи 851.000 бр. рег. тона (не рачунајући 200.000 тона бродова тешко оштећених бомбама и торпедима). Глупо је сматрати атланстку битку као изолован до-гађај. Она је саставни део светске океанске битке, а у тој светско-океанској битци Британо-американци су за сада изгубили 31.900.000 бр. рег. тона.

У јеники тонама то претставља лепу своту од 48 милиона. Кад се узме у обзор да се Американци надају изградити у овој години 14 милиона јеники тона бродова, онда видимо да Американци треба око 3 године да власпоставе предратну тонажу. А без тог успостављења не може бити великих стратегиских транспортовања војске.

Тврдоглави терориста

Тешка ситуација на морима о немогућа Британоамериканцима да оперишу на копну. И зато Черчил који је узео на себе (марао је узети на себе) бригу о европском ратишту, не наилази на никакву стратегиску идеју око настављања ваздушног терора.

И поред гнушања света због тог варварства, и поред говора римског папе и маршала Петёна, и поред ноте шпанске владе која тражи хуманизацију ваздушног рата, — Черчил је изјавио да ће наставити ваздушне нападе на цивилно становништво. Овај тврдоглави терориста излаже свој народ тешкој опасности, јер је Немачка спремила оружје које ће бити веома ефикасно средство за одговор на ваздушни терор. О тим новим средствима чуо је свет кад је слушао говоре немачких државника у Спорт-паласу.

Трагом овог терористе иде и Рузvelt који такође сања о ваздушним нападима на јапанска острва.

Рат на евразиском копну

Аустралиски пројекат је добио обећање милостиње. Други пројекат, чунгкиншки, то обећање није добио. Он води сада једну огорчену борбу код Јангцејана; у првим данима те велике битке, Чунгкинг је са великим нервозом јављао да Јапанци напредују и да се створија опасност по Чан Кај Шекову престоницу. Тим претеривањем Кинези су хтели да привуку пажњу Америке како би добили подршку. Затим су увидели да су тим признањем своје слабости само напајали своме угледу у Вашингтону и сада јављају о успешном одбијању Јапанаца, па чак и о прелазу у противнапад.

Јапанци су, као и увек, јавили о почетку офанзиве и јавиће о њеном резултату по завршетку борбе. А што се тиче детаља, то су они веома повољни за Тројни пакт, јер је опет један угледни кинески генерал прешао са својом армијом од 20.000 војника на страну националне Кине.

Иста појава — прелажење на страну Тројног пакта примећује се у све већем обиму и на Источном фронту. Док је у почетку акције генерала Бласова било само појединих људи који су на пуштали редове црвене војске и долазили у Власовљеве одреде, дотле се сада већ дешава да читаве совјетске јединице прелазе на ову страну и стављају се у службу руске националне идеје.

Ова појава је један веома добар предзнак за будуће борбе на Источном фронту. За сада тамо нема већих борбених акција. Осим локалних операција код Велика и Лисичанска, као и јужно од Иљменског језера, није било ничег значајнијег. Значајна је само борба која се води на Кубанском мостобрану. Большевици покушавају прородор код места Кримскаја, нападе код Новоросијска, искрцање иза левог бока код Темрюка и иза десног бока код Анапе. Али успех не могу постићи. Од 10 маја до данас било је неколико таласа офанзиве и исто толико крвавих пораза Совјета. У тој изричito рововској борби большевици су изгубили ефектив 25 стрељачких дивизија и од 10 до 12 тенковских бригада.

У Москви су до сада сматрали да ће немачка офанзива бити уперена од Брајнска према Москви. Сада верују да ће она по-

чети са линије Доњеца према североистоку. То се претпоставља зато што немачко ваздухопловство интензивно и систематски разара позадину совјетских армија на Доњецу. Праве намере Немаца нису, наравно, познате ни с оне, ни с ове стране фронта јер се Немци ограничавају за сада само веома интензивном ваздухопловном делатношћу. После ванредно јаког бомбардовања совјетског центра концентрације војске, у Курску, било је извршено неколико јаких напада на совјетске индустријске центре. Три ноћи узастопно је нападан град Горки са његовом највећом фабриком „Молотов“. Изгледа, да су разарања у овом индустријском месту веома значајна.

1943. није 1918

Ваздухопловни рат наставља се и на западном ратишту, и на медитеранском. Енглези, који су веровали да су после заузета Бизерте власпоставили директну везу Гибралтар — Александрија, доживели су једно тешко разочарење.

Један мањи конвој који је по куашао да плови поред туниске обале био је нападнут од стране осовинског ваздухопловства и том приликом је један брод потопљен, а други оштећен. У области Средоземног мора Британоамериканци су за последња три месеца изгубили 1.461 авион са преко 6.000 људи посаде. Они су покушавали да паралишу осовинску авијацију у Сардинији и Сицилији, али им то није пошло за руком, и тешка ваздушна борба изнад Медитерана наставља се и даље.

Рат у ваздуху није главни рат. У главном рату — копненом — наступила је пауза. У вези с тим, генерал Дитмар је говорио на берлинском радиу и изнео своје миљење о суштини садашње стратегиске фазе: Основина не мора сада да тражи борбу, јер се обезбедила за дугачак рат и за победу у рату; напротив, непријатељи Основине морaju да траже борбени сукоб, ако неће да изгубе рат због замора. Код антиевропских снага наступа замореност. Енглеско министарство за гориво јавља да се у последњем месецу производња угља смањила за 1.600.000 тона; амерички министар спољних послова Ајх саопштио је да је рударски штрајк лишио САД 11 милиона тона угља.

То су симптоми — а таквих симптома има много — који кажу да ратни потенцијал Британије и Америке стоји пред опасношћу смањења. Напротив, потенцијал Тројног пакта, а нарочито Немачке, је у сталном порасту. Подаци, које је изнео у Спорт-паласу министар Шпер, говоре о феноменалном повећању немачке индустрије наоружања, и зато је министар Гебелс у свом говору могао говорити тако да је свет скватио чињеницу од судбносног значаја:

Основина је дорасла свима стратегиским задацима. Она не мора да буде у дефанзиви. Она има могућности да спроводи стратегиску иницијативу и да побеђује не само одбијањем, већ и нападом.

Черчил је, вероватно први пут у својој политичкој каријери, морао јавно да се покаже, да је пре неки дан омашком дао исувише оптимистичку изјаву. Он, вели британски премијер, није требало да говори о сјајним изгледима, већ само о бОљим изгледима. Ово корегирање раније изјаве је опомена свима који још лакомислено верују да ће 1943. година бити слична 1918.

Такве сличности нема. Снага Немачке, снага Основине, снага Тројног пакта расте. И зато себлији дан победе Тројног пакта.

M. Војновић

РАДОСТ РУСКОГ СЕЉАКА

„Крестјански впрос“ тј. сељачко питање је стајало у центру спољне политике Русије у току последњих десетина царске власти. Земља са бразмом прирастом становништва а са спорим темпом индустријализације и са још споријим темпом квалитативног побољшања пољопривреде није могла да реши проблем „глади за земљом“. Сељаштво је десетијама сајало о „првој деоби“, тј. о поновној деоби првично како би земља великопоседника прешла у руке сељака.

У знаку тражења те „прве деобе“ одиграла се прва револуција 1905. године. Под лозином „Одузимајте земљу!“ била је једна превара. Руском сељаштву је била потребна друга револуција: револуција пољопривреде. Побољшање културе.

Наравно, да овом куповином 16 милиона десетина реформа није била завршена. Аграрна банка и даље је наставила предају великопоседнички имања у сељачку сопственост, али револуција је уништила резултат па метне реформе Столипина.

Пред револуцију је већ било створено преко 6 милиона „хутора“ Међутим, процес издавања из општина, који је створио Столипин, развијао се и даље, и то је најбољи доказ да је руски сељак сматрао за једино решење аграрног питања баш предају земљу у његову приватну својину. Чак и 1920. године, после большевичке револуције, становништво је вршило одвајање на „хуторе“ упркос физичких противмера од стране власти, како пише професор Челинцев.

Ова сељачка тежња за приватном имовином била је толикоја да је совјетска власт морала 1922. године да дозволи излазак из „општине“ и поделу земље између сељака, ако то жели већина становништва датог села.

Али затим је дошла контроверзија. Совјети су извршили принудну колективизацију и тиме су пресекли нормалан развјитак руског сељаштва. Колективизација је стајала милионе и милионе живота руских сељака, који су се противили одузимању земље у колхозе и совхозе. Али је совјетска власт спровела своју реформу и претворила један део сељаштва у пролетерске колективе. Колективизација је стајала милионе и милионе живота руских сељака, који су се противили одузимању земље у колхозе и совхозе. Али је совјетска власт спровела своју реформу и претворила један део сељаштва у пролетерске колективе. Колективизација је стајала милионе и милионе живота руских сељака, који су се противили одузимању земље у колхозе и совхозе. Али је совјетска власт спровела своју реформу и претворила један део сељаштва у пролетерске колективе.

Сада је у ослобођеним земљама после пажљивих припрема спроведена реформа која одговара тежњама руског сељаштва, земља је дата у сопственост сељака који стварно ради на земљи. Тиме је учињен крај большевичком неделу, большевичкој колективизацији, која стоји у потпуној супротности са оправданом жељом добrog домаћина да буде господар земље од које живи, коју обрађује.

Као што је познато, генерал Власов који стоји на челу националног покрета, укључујући и је у свој програм као једну од најважнијих тачака власпостављање приватне својине за земљу. Сада су немачке власти оствариле овај програм и тиме су дала националном покрету једну огромну подршку, која је тим већа што је у селима резервисана земља за оне који се сада налазе у црвеној војсци и који ће ту земљу добити кад се буду враћати у своје село. И немачке власти, и покрет генерала Власова ходе да организују нов живот у Русији на основу правде и љубави, и зато резервишу земљу чак и за оне који се сада боре против немачких и Власовљевих одреда. И то је право, што је на њих мисли, јер се они боре против своје воље, пошто су у канцама комунизма.

Комунизам је укинут у земљама које су ослобођене од Сталјинове власти. Сељак је доживео дан радости: он је добио земљу у приватну својину. До 1916. године сељаци су купили на тај начин око 16 милиона десетина и

Зашто штедети у цне дане

Основа сваке друштвене заједнице је рад, и то плански рад. У данашње време рад није само основа сваке народне заједнице, већ и мерило вредности учешћа свакога народа у општем напону снаге нашега континента да се овај одржи као свет за себе, који има право да сам одлучује о својој судбини, а не да буде поприште обрачунавања за друге.

Међутим, рад, сваки рад, па и плански не води циљу ако се не спроводи у заједници са штедњом. При томе штедња значи разумно трошење, разумно распоређивање, како би се са расположивим средствима постигло што веће задовољење постојећих потреба. Ми данас не морамо да штедимо само код сваког залогаја и да пазимо и на мрвице, већ морамо истовремено да будемо штедљиви и са жељама и прохтевима које имамо.

Цео живот је једна борба, борба између појединача и борба између народа. Облик борбе је различит — прикривен или отворен, а жестина такође. Сваки рат, па и онај најкраћи по трајању и најмањи по замаху изискује огромна средства за своје вођење а још већа за исцељење рана које задаје.

Тотални рат једнога народа тражи највеће напоре свих духовних и материјалих средстава којима тај народ располаже, а тоталан рат једног континента тражи то у још већој мери.

Ми се данас налазимо у једном таквом тоталном рату европског континента, који се бори уједињеним снагама против опасности да постане поприште варварства и беде, који би га вратили у време пећинског човека, у коме човек од живота на земљи није имао до голи живот и грубу стварност, која му се показивала у опасности да свакога тренутка изгуби и тај живот.

Данас води рат континент против континента, штавише данас се мора говорити о савезима континената. Средства која су потребна за тај и такав рат толико су огромна да изражена у цифрама не дају више неку реалну претставу о својој величини, већ потсећају на цифре из астрономије где је све изражено у математичким јединицама које своје пројекције имају у вечности.

Али и поред те своје замашности, та средства се морају најакнuti на било који начин. А тај начин је рад и опет рад. Међутим, када се изговара реч рад, свако уво мора приметити и призвук — штедња. Јер, рад без штедње није целисходан, он је без штедње непотпуан.

Иако је штедња једна засебна манифестијација човекове вере у будућност, она је истовремено толико уско везана за рад, да се једно без другога не да замислити, уколико се очекује плод од једног и другог. Рад и штедња су основа наше обнове. Ако баците поглед по Србији видећете да је рад у пуном јејку. На све стране радне руке стварају нове вредности, које треба да нам омогује да прећемо ове тешке дане. Али истовремено видећете да се не штеди у овој мери као што би то требало.

Оно штеди се, али се не штеди свесно, плански, већ више случајно, јер нема друге могућности за „рентабилан“ пласман, и што појединачи не жели да обузда своје жеље и прохтеве.

Штедња у данашње време не значи само остављање вишкова на страну, него значи истовремено обуздавати жељу, смањивати прохтеве, да би и онај други нешто имао, да би заједница имала што више. Разуме се да је за ту врсту штедње потребна високо развијена свест о заједници, која код нас још није пробуђена, па према томе не можемо ни очекивати да се ма-

нифестију у оној мери, кода би била потребна. Али полако, па ћemo и до тога доћи.

Ако човек не штеди и у цне дане, излаже се опасности да никада више не доживи биље, јер ће материјално бити скромно исцрпљен, да не привредно проправљење за појединача тешки и сувише доцкан, а за народ тек у дешенијама после несрбене, та ко да ће успоривши обнову дозвести у спасност опстанак свога народа.

У време великих искушења и недаћа које преживљавају појединач и цео народ, важно је да се не изгуби вера у себе и у будућност. Јер, доклегод та вера постоји, ништа није изгубљено иако су претрпљене жртве када су биле огромне, иако здобијече ране изгледају смртоносне.

ПРИМЕРАН РАД И ГВОЗДЕНА ШТЕДЊА

Из свега тога произилази само један императив садашњице, а то је: прилежан рад и гвоздена штедња. Штедети у свему и на сваком кораку, трошити само онога најпотребније, без чега се не може. Све остало ускрати себи као сувишно у садашњем времену. Тај вишак који појединачи могу остварити предати заједници на коришћење. Она ће прикупљеним средствима помагати тамо где је најпотребније, и на тај начин уоблашити тешкоје у којима се налазимо.

Наше излагање које смо упутили сваком појединачу и нашем народу крајем марта ове године, имало је успеха код великог броја свесних синова нашеја народу. Прилив штедних улога који је од онда забележен позамашан је и показује да наш народ разуме отворену реч у правом часу и да прима савет, ако му се искрено укаже на опасности којима се излаже као и на путеве којима треба да пође да би те опасности избегао.

Али то још није довољно за данашње време. Није довољно да само појединачи упинују сву снагу како би одржали точак у покрету, већ је потребно да сваки од нас учини све што је у његовој моћи. Сваки од нас треба да да и оно последње од себе да би сачувао све оно што нам је свето — наш народ и Србију.

Капитал се ствара радом и штедњом. А тај тако створен и неутрошени капитал не сме да остане неискоришћен код појединача, односно не сме као прикривен куповна моћ појединача у данашње време да угрожава тржиште потрошних добара, које је сужено с обзиром на појачану производњу ратне индустрије. Појединачи морају да се помирије с чињеницом да у моменту када топови грувају животни стандард не може да буде онакв јако што је пре тога био.

И зато још једном указујемо на потребу свесрдне штедње и предавања свих уштеђених износа новчаним заводима, како би се на једноставнији начин извршило привредно проправљење и омогућило несметано финансирање свих задатака које држава у данашње време има да испуни.

Ако овај наш поновни апел неће наћи на пуно разумевање и код оних којима је упућен, а који увек задочњавају када је упитању залагање за народ, онда ће се морати приступити драконским мерама које ће за појединача претстављати много већи губитак него што је корист, коју је имао од свог садашњег себичног става и потпуног неразумевања државних потреба као и пренебрегавање својих дужности према заједници. Нека се после нико не тужи и не јади, јер како ради, себи ради.

Зато штедите што више а уштеде поверите новчаним заводима.

Др И. Л.

ЗАДРУЖНА БАНКА

У вези са реформом нашег задругарства, коју је предузела Влада Народног спаса, пуштамо као једно мишљење, овај чланак.

Влада Народног спаса у енергичном спровођењу свога програма учинила је одлучан потез у деполитизацији Српског земљорадничког задругарства. Концепција широких народних маса у српском задружном духу, да ће изванредан полет земљорадничком задругарству, које ће утицати не само на модерну и рационалну обраду земље већ и на културно подизање нашег запуштеног села на онакв ниво, на коме се већ одавно налазе код свијета просвећеног Европског запада. Ово је била одлична инјекција анемичном и запарложеном досадањем земљорадничком задругарству, које је свему другом пре служило саме горе поменутим циљевима земљорадничког задругарства, који условљавају право народно благостање.

То је само општи појам крајњег циља Српског земљорадничког задругарства. Међутим његови су задаци многобројни и разноврсни. На првом месту добар вођено оно мора да зваплоти наше старо породично задругарство, које се распало баш у след погрешног новачења и не поштовања старешинства у доманинству. Право задругарство вратиће нам социјални мир у земљи, кога смо сви жељни већ дешенијама.

Оно постаје брана незајажњивом капитализму и чува земљорадничке интересе од његових злоупотреба.

У рукама стручњака, добрих и поштених домаћина, на и српских родољуба, заштићених од сваког партијског и котеријашког утицаја, задругарство ће подићи животни стандард нашег земљорадника у свим правцима његове делатности и на тај начин чвршиће, боље и народскије везати наше село са градом. То је једини пут којим се долази до истинског народног благостања.

Ако је основа државног уређења задруга, она мора бити здрава, чврста и морално јака.

Овим се постиже солидност у изграђивању државе и новог друштвеног поретка. Познати шпекулативни дух распојасаног задругарства у ранијој Југославији, мора да нестане једном заувек. Он се не сме више повампирити ни у конкурентној форми у трговини са честитим трговцима и занатлијама. Сваки на своје место у обележеним и дозвољеним границама свога посла и занимања. Изграђивана на солидном задругарству, држава постаје сигурна творевина а народ духовно здрав и просвећен.

Српско задругарство мора да претставља морални стожер око кога ће струјати здрав народни живот. Отуда, оно мора деловати у свим правцима. Не само у рационалном обрађивању земље и корисном воћењу домаћинства, него и у моралном, културном и здравственом погледу. Задругарство је највиша морална контрола целокупне делатности нашег села. И као што задругарство чува земљорадника од зеленашлука, сензалства и зависности од града, оно га мора сачувати и

од евентуалних злоупотреба рђавих задругара, како би задругарство остало чисто и светло у очима народа.

Многоструки су задаци задругарства. Да би корисно утицало на решење свијета тих задаћа, Српско задругарство мора на првом месту да буде финансискијајко, како би се његов утицај могао осетити у најзабаченијем селу и у најсиромашњој задрузи. Оно мора да стиже свуда и да помогне свуда, али и да строго и савесно контролише. Савези разних видова задругарства имају водећу улогу у овом послу. Али и њихов рад подлеже највишој контроли у Главном савезу српских земљорадничких задруга, који мора будно и непријатно да прати цео рад пазећи, да не скрене на странипутицу како је то нажалост био случај у нашој недавној прошlosti.

Према свему изложеном, намеће се прва брига Владе народног спаса и Главном савезу:

оснивање Задружне банке као централне кредитне установе за финансирање земљорадничких задруга у свима њиховим подузећима, која доводе до правилног решења задужних циљева, који су му постављени од стране државе посредњом преоријентацијом целокупног задругарства. Тек тада, када Задружна банка буде основана, Влада народног спаса заоблиће и употреби све своје снаге да је срећно свршила један одиста крупан народни посао.

Ми не говоримо о детаљима у овом оснивању Задружне банке. Зато треба више студирајући, ради и времена, него чинимо сугестије нашој народној влади, да би корисно продужила започети посао које је крајњи циљ опште народног благостања. Нашем земљораднику треба дати не као до сада олакшиће у задужењу његовог имања, него у позитивном стварању, које ће га одвести природном раздужењу а самим тим и крајњем циљу: економској независности. Тако смо ми са стране скватили потхват Владе народног спаса приликом извршења реорганизације земљорадничког задругарства.

Задружна банка чуваје земљорадника од непотребног и рђавог задуживања. Она неће непосредно финансираји јединку, али ће пружити материјална средства његовој задрузи, која ће га упућивати у раду и животу. Брига задруге биће да се постара о увођењу једног практичног

типа сељачке куће са свима потребним стајама. Снабдеваће земљорадника пољопривредним алаткама и прибором за обраду земље, док ће веће справе, машине и алатке, држати на расположењу сваком задругару у заједничкој својини.

Тако исто задруга ће му давати из прве руке стоку за приплод и вучу, као што ће образовати задружне магацине за снабдевање задругара кућевним потребама и осталим намирницама. Подизаће силосе и складишта, стварајући се да земљораднику пружи предујам за пољопривредне радове, па потом прибира пољопривредне производе за колективну продају, кад им је време и када су за њих цене најбоље. Тако исто, задруге које ће финансирати Задружна банка бринуће се о здрављу и напретку сваког задругара и њихових укућана као што ће водити строго рачуна о владију свију својих задругара у заједници и ван ње.

Многоструке користи оваког удрживања код нашег земљорадника учиниће да он у задругарству гледа свој једини спас и положи сву наду у бољи живот. Тада му неће бити више потребни паланачки новчани заводи, нити ће имати посреднике у трговању и искоришћавању његових производа — успеха његовог зноја и замуке. Отуда наш земљорадник са највећим интересовањем прати рад Владе народног спаса у даљим стремљенима у овом послу и очекује најмоћнију подршку у обнови задругарства — финансиска средстава. Та средстава треба му створити једино преко чисто земљорадничке новчане установе Задружне банке у чијем оснивачком капиталу ваља и држава да учествује са високим проценом, али не искључујући ни њега као суделовата и удеоничара.

Овакав рад Владе народног спаса задаће смртни ударац бржевијко-јеврејском изуму — комунизаму, са којим наш српски земљорадник ничег заједничког нема, нити је имао, нити жели да има. Кад наш земљорадник постане независан господар свога добра, угледан и поштован домаћин на свом отчињишту, онда ће његова држава, његова отаџбина у истини бити сељачка, и српски ће народ имати стварне користи од његовог труда и рада и уживати у истинском благостању, о коме је до сада десенијама безнадежно сневао.

Б. Н.

Привредне вести из суседства

Прошле године, производња дуванских прерађевина у Румунији прешла је 10 милиона килограма и тиме је достигла највећу количину забележену од 1938. наовамо.

Београд је жртва злочиначке шпекулације

Свима београђанима у гешком се сећању муке које су имали прошле године, у погледу снабдевања поврћем и воћем. Једино кришом „испод руке“ и „испод тезе“ могло се доћи до најосножнијих артикала, наравно по баснословним ценама.

Београдски продавци и пиљари дигли су тада повику на Комесарјат за цене и наднице. Свemu су, по њиховим речима, биле криве максимиране цене по којима они нису могли да набављају робу, па према томе ни да је продају.

Имајући у виду то искуство, које је најзад најтеже погодило потрошаче, Комесарјат за цене и наднице променио је сада, пред почетак сезоне, свој досадашњи поступак. С обзиром на врло повољну годину и на изобиље приноса поврћа и воћа, Комесарјат је донео одлуку да препусти образовање цена слободној понуди и тражњи, под претпоставком да ће се однос нормално развити и да ће цене, услед изобиља робе, заузети један нормалан ниво који ће задовољити производија и бити приступачан потрошачу. Другим речима, цене воћу и поврћу нису више максимиране.

Нестанак робе са пијаца

Плодна година већ у почетку сезоне дала је знатне количине робе београдском тржишту и прве цене, чак у поређењу са предратним ценама раном воћу и поврћу, нису биле нимадо претеране, док се тенденција падања одмах испољила. Комесарјат се надао пуном успеху.

Међутим, сасвим изненадно пут не пијаце су се испразниле. Нестао је спанаћ, нестао је грашак, нестале су трешње и све остало, осим престареле зелене салате. То јест, у тренутку кад би требало да београђани готово све потребе своје дневне исхране подмирују свежим артиклами на пијаци, они су приморани да траже кришом и по баснословним ценама стари пасуљ и кромпир.

Ко је томе крив?

Ако упитате пиљаре и продавце, поновиће вам стару песму, да су томе криве максимиране цене.

Потпуна неистина. Цене свежем сезонском поврћу и воћу нису уопште максимиране.

Једна страховита шпекулација

По среди је једна страховита, не само несавесна, већ управо злочиначка шпекулација.

Не ратне прилике, ни мајка каскада непријатељ, ни фактор споља, већ нажалост наши суграђани су главни и једини кривци за изгладњавање Београда.

Није у питању ни производија, ни максимиране цене, већ је у питању максимирана зарада.

Цене нису прописане ни производија, ни продавцу,

али је прописана зарада продајаца.

Овој мером хтело се онемогућити остваривање зарада у препродаји које су ненормално и неморално високе, а иду на штету потрошача. Било је случајева да су продајни куповали извесне немаксимиране намирнице по ценама од 70 динара, а продајали их потрошачима по ценама од 150 и више динара, а салата је купована по 2 динара и продајана по 10 и више.

Зараде у препродаји ишли су дакле од 100% па навише.

Неки сами потрошачи оцене да ли је оправдано да они буду оптерећени толиком зарадом продајца и продајника?

Док се грашком стока храни

Но, истина је, да се београдски потрошачи неће исхранити оцењивањем оправданости или неоправданости извесних поступака.

Чињеница је, да се Београд налази у канадама једне беспримерне и злочиначке шпекулације.

Човечност и неопходност захтева, да се томе најенергичнијим мерама стане на пут.

Док су њиве, повртњаци и воћњаци пуни плода, Београд оскуђева у воћу и поврћу. Производија, у немогућности да пласира своје производе на тржишту, храни грашком стоку, а воће баца у комине за ракију. Међутим, теџе на београдским пијацама су празне, а продајни се и даље лажно позивају на максимиране цене, да би могли „испод теџе“ продајати по ценама, које немају никакве везе са максимирањем, него искључиво са њиховим баснословним шпекултивним зарадама.

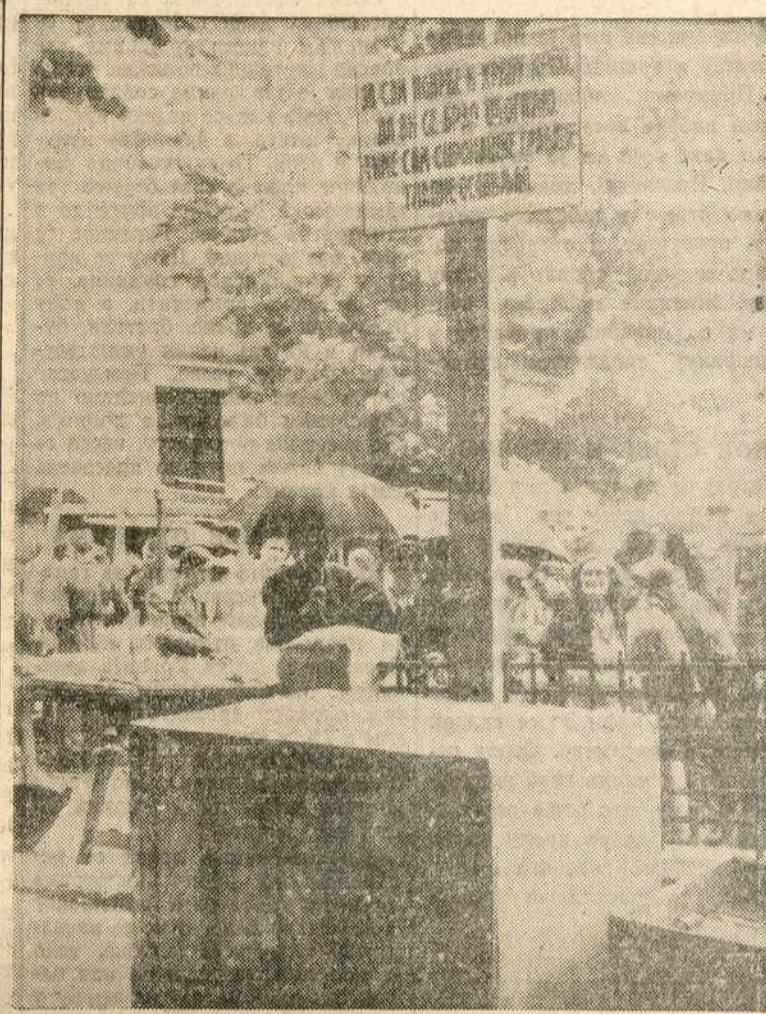
Неопходне су хитне мере

Случај је тако тежак и тако драстичан, да захтева најхитније и најнепосредније мере, које морају да иду у два права. На првом месту треба нај-

строжије и најнемилосрдније поступити према свима онима који су покушали да се послуже оваквом врстом шпекулације, па нарочито ту био у питању читав један сталеж. За сваког таквог несавесног трговца није довољна казна, већ општа забрана даљег рада и упућивање на трајни принудни рад. С друге стране надлежне власти треба одмах да предузму мере, како би се организовало хитно снабдевање Београда.

Једна сарадња у том правцу између Београдске општине, Министарства пољопривреде и исхране, Министарства народне привреде и Комесарјата за цене и наднице поставља се као неопходна и врло хитна. Те установе биле би позване да одмах организују непосредну везу између производија и потрошача, како би београђани дошли до свежег поврћа и воћа које је тако обилно понело.

Било би сувише жалосно да се појаве случајеви крајње несташице у тренутку кад нам је земља пружила обиље благодетних плодова својих и кад су само ти свежи плодови у стању да нам обезбеде добру и обилну исхрану преко целе летње сезоне.

На београдским трговима подигнути су срамни стубови за кажњавање црноберзијанаца, како је ра није предлагао «Српски народ»

Са дуваном се развила безочна шпекулација

Шпекулација и црна берза зајвадале су таквој мери не само београдским тржиштем, већ београдским животом уопште, да морамо предузети озбиљне мере, ако не желимо да потпуно подрије наш привредни и друштвени живот.

Поред стражарских и драстичних шпекулација са животним намирницама, развила се у последње време до огромних размера шпекулација са дуваном. Многи ће истину рећи, да дуван није неопходна намирница. Колико је то с једне стране тачно, с друге стране је исто тако тачно и познато, да је за многе пушаче дуван постао готово неопходан, а чињеница да се с њим тера велика шпекулација неминовно намеће потребу да се о томе поведе најстрожије рачуна.

Беше до недавно повика на

правцу уродила је добрым плодом. Ухваћени су у шпекулацији многи малопродајници. Из пријава се види да су они на разне начине скривали дуван, и то уз помоћ других лица.

До сада су кривице утврђене и кажњене су Љубица Стојановић из Охридске ул. 2, Ана Мрваш из Јагате Мале I ред бр. 16а, Даница Стефановић из Чика Љубине ул. бр. 15, а против трафикантиње Мире Марковић са Карабурме поднета је пријава, да је једног дана примила следовање за 238, а издала дуван свега за 133 пушача.

По мишљењу пушача, исто толико колико контрола над продајцима, потребна је и контрола над купцима. Јер, постоје организоване банде беспосличара, којима се много више исплати да проведу трипут недељно по два часа пред дуванџиницом убацијују се у редове у виду тајковских „падобранаца“, те да на тај начин зараде просечно око хиљаду динара, него да се прихвате ма ког другог корисног и продуктивног посла са осмочасовним дневним радом и уз скромну награду. А исто тако потпуно је несочијално да извесни несавесни трафиканти недозвољеним задржавањем дувана долазе до зарада које износе чак по више хиљада динара дневно.

Све то дало је повода да претставници Комесарјата за цене и наднице одрже неколико конференција са претставницима Управе државних монопола. На тим конференцијама констатовано је, да малопродајни дувана често утаже до 50 пакета цигарета, које продају на црној берзи, ма да их на то не руководи никаква нужда, јер се сам њихов проценат нормалне зараде у малопродаји креће око 10.000 динара месечно, док овакав начин остварују зараде до 60.000 динара месечно.

Комесарјат за цене и наднице преузео је на себе дужност, да са контролорима цене при Комесарјату и при Управи града Београда контролише малопродаје дувана. Прва акција у том

ЈАГОДИНА ЗА СВОЈЕ РАДНИКЕ У БОРУ

Претставници Градског љоглаварства, Српске заједнице рада и реферата обавезног рада у Јагодини посетили су у Бору раднике на обавезному раду из Јагодине и околине, представши им пошиљке које је прикупила оружјана пословница Српске заједнице рада. Делегација је констатовала да су радници у Бору снабдевени одећом и обућом, да је исхрана добра, станбене и здравствене прилике задовољавајуће, да радници примају за свој посао и пристојну новчану награду. По повратку делегација је изрчила поздраве и поруке обвезника њиховим породицама.

Саопштење Комесарјата за цене и наднице

Апел Комесарјата за цене и наднице, да грађанство све пријаве и евентуалне сугестије које би биле у вези са радом Комесарјатом, убацује у сандуче које се налази на улазним вратима у Александровој улици бр. 26, најшао је на врло добар одзив код грађанства и Комесарјат се је користио неким сугестијама, а исто тако предузео све потребне кораке по доставама које су му учиниле.

Постоји оправдана нада да ће сарадња грађанства у акцији субдијања скупоће, као и у борби против оних који се богате на противзаконити и недопуштени начин, донети успеха и бити на корист социјално слабима.

Услед тога Комесарјат апелује на грађанство, да се чешће служи тим сандучетом Комесарјата за цене и наднице, а у врло хитним случајевима да се послужи телефоном, па да сваки случај изигравања прописа о ценама, а нарочито ако се ради о тежкој ствари, сместа телефоном јави надлежној власти. Ради тога наводе се овде телефонски бројеви оних установа којима је повериен надзор над ценама.

Комесарјат за цене и наднице 24-097.

Одељење за надзор над ценама Управе града Београда 30-844.

ПОЉОПРИВРЕДНИ РАДОVI У ЈУНУ

НА ДОМУ

Припреми све што је потребно за жетву и вршидбу стрних усева. Припреми, наоштри и ако немаш набави косу, српове и остало алат који ти је за то потребан. Прегледај, доведи у исправно стање и подмажи жетелицу, вршалицу, и обезбеди потребно мазиво, гориво и радну снагу. Житнице припреми, очисти их од прашине, проветри и дезинфекцију запаљеним сумпором.

КОД СТОКЕ И ЖИВИНЕ

Старај се да стока има довољно и добре паše или, ако је храниш у стаји, да добије довољно зелене хране. Приплодну стоку држи стално на пашњаку или у испусту. Ако на пашњаку нема хладовине подигни мале за клоне од сламе, лозе или грања где ће стока моћи да се склони од жеге и невремена. Стоку редовно пој, а млада грла прихранују да би се што боље развила. Радну стоку добро храни да би могао успешно обавити жетву, вршидбу и преоравање стрништа.

НА ЊИВИ И ЛИВАДИ

Обављај на време прашење кукуруза, пасуља, репе и других окопавина. Стрне усеве жањи и стрниште одмах плитко преоравај да би сачувао влагу и припремио за идући усев. Добро је ако преорану стрњику подрљаш и поваљаш. На јечменим стрњицама сеј кукурузну сачму, хељду, просо, мухар или репу угарањачу. Довршавај кесидбу ливада и садени сено.

У ПОВРТЊАКУ

Поврће што чешће праши и по могућству заливај ако нема киш. Расађуј купус, кељ и карфиол за зимску потрошњу. Крајем месеца сеј боранију, грашак, спанаћ, салату и краставце за јесењу потрошњу.

У ВОЋЊАКУ И РАСАДНИКУ

Бери и продај дозрело воће: трешње, вишње, кајсије, малине, јагоде, рибизле и др. Окопавај и праши воћке и саднице у расталу. Ако примстши лисне ваши на воћкама или садницама прескај их раствором никотина. На две до три недеље по цветању испрскај јабуке и крушке са 1% Бордовском чорбом уз додатак неког арсеновог препарата ради сузбијања чајавих краста и црвљивости. У другој половини месеца испрскај шљиве са 1% Бордовском чорбом против рибе. Сасецай у основи изданке из подлоге и бочне младаре на садницама код којих је формирана круна. На чучавим воћкама скидај непотребне младаре.

У ВИНОГРАДУ И ПОДРУМУ

Виноград редовно праши, прескај, везуј и заламај. од пропрека сасецай жиле које избију из питомог дела. Доврши зелено калемљење. Проветравај по друму ноћу и дезинфекцију га бар два пут месечно палењем сумпора. Заврши треће претакање ноћних вина. Бурад доливај.

Пајавиле су се две опасне штетогине

Према извештајима са терена, последњих дана појавиле су се у многим нашим крајевима две опасне штеточине пољских усева.

Прва је тзв. озима совица или „дрв.“, која кад се појави наноси велике штете, а нарочито кукурузу и репи. То су гусенице једноличне прљаво сиве боје са три тамно мркве уздужне пруге до 4 сантиметра дугачке. Гусенице су голе, без длачица. Дању се крију у земљи испод грудвица, те их је тешко приметити, а ноћу излазе да се хране, брстећи, бушећи и на тај начин уништавају пољске усеве. Присуство гусеница на њиви познајемо по обршћеним биљкама, а доцније, кад гусенице поодрасту, често се виђају биљке потпуно пресечене изнад корена.

УНИШТАВАЊЕ ОТРОВИМА

Најсигурније сретство за тамињење ових гусеница је прскање усева арсеновим препаратима или прављење отровних мамаци. Прскање се врши Уранија зеленилом, швајнфуртским зеленилом, оловним арсенатом, арсеклом и др. у количини од 250 грама на 100 литара воде. Њиву коју хоћемо да заштитимо треба прескати по ивици у ширини од неколико метара.

Отровни мамци праве се мешавином од једног килограма арсеновог препарата помешаног са 25 литара воде, чиме се накваси 100 килограма мекиња, тако да постану влажне и да при баџању из руке падају на земљу у малим гомилицима. У недостатку мекиња може се употребити трава, лишће од кромпира или широколисни коров, који се ситно исече. Мамци се разбацију предвече по зараженом земљишту, а у случају ако је количина расподложивих мамака ограничена могу се у интересу штедње разбаци само по зараженим местима и у њиховој близини.

МЕРЕ СВАКОМ ПРИСТУПАЧНЕ

Треба узети у обзир, да ће данас, због отежане набавке, многи пољопривредници бити у немогућности да хитно набаве потребна вештачка сретства за утамањивање ове штеточине. У том случају добар ће успех постићи и другим општим мерама.

Скупљање гусеница и њихово уништавање може се обављати руком, да се за то не би губило време потребно за обављање осталих пољских радова, најбоље је употребити школску децу, у чему учитељи могу много помоћи својом иницијативом.

Школску децу треба порећати у строј на ивици заражене њиве, или зараженог земљишта, одакле крећу у истом правцу. У левој руци држе какву канту или суд, а у десној плехану кашику или дрвену лопатицу, којом чепкају око обршћених, прегрзених или уврлих биљки, јер се гусенице крију око биљке или у њеној непосредној близини, под земљином површином. Нађене гусенице, које се при додиру одмах увију у клупче, покупе се прстима и баџају у кантицу. Најзад све покупљене гусенице треба уништити, преливајући их врелом водом, а затим их баџити живини, која ће их радо појести. У случајевима веће заразе деца могу на тај начин покупити у току дана више хиљада гусеница.

Добро је такође употребити мамце од свежије траве, па их једноставно прекриви грудвама земље. Гусенице ће се под њима скupити. Чешће, а најбоље сваког јутра, мамце трада вадити, а гусенице уништавати.

Сретства предохрane, да гусенице не би прелазиле са заражених земљишта на остале њиве, треба неопходно предузимати. Заражене њиве треба одвојити од незаражених јарковима, који се праве прелазећи плугом два пута по истој бразди и избацујући земљу у правцу зараженог земљишта. У ове јарке добро је

убацити отровне мамце и чешће их обилазити.

Земљиште треба што раније очистити од корова. Нарочито је важно уништавање корова на необрађеним површинама у близини заражених њива, на међама итд., јер на таквим местима лептири најрадије полажу јаја.

Ако је зараза врло јака треба по могућству применити све напред наведене мере, да би се постигао сигуран успех.

ЖИЧАНИ ЦРВИ

Поред озиме совице у неким местима појавили су се ове године и тако звани жичани црви, који наносе штету нарочито младом кукурузу, сунцокрету, репи, разном поврћу, бостану и многим другим биљкама. Жичани црви су у ствари ларве скочибуба. Жуте су боје и чврсти тако да личе на парче месингане жице, услед чега су добили и име жичани, а неки их зову и гвозденим црвима. На њивама где се појаве могу да нанесу велике штете, у толико више што живе под земљом 3 до пет година, где се увлаче у подземне делове усева, у коренасто кртоласто биље, нападају семе, прегризају врат корења и тако даље. Због тога чим се примете потребно је одмах приступити уништавању.

Мамци за хватање жичаних црви праве се помоћу кромпира. Кромпир се исеку на две до три кришке, које се закапају у земљу на дубини од три до четири метра и растојању од 1 до 1 и по метра, у близини биљака који су штеточине напале. Изнад закопаних кришки забуду се штапићи, да се зна где се налази. Црви необично воле да се заштите искривиши.

Одлично сретство предохрane је добра обрада земљишта, прашење, пlevљење, дрљање итд. Међе и необрађена земљишта треба узорати, јер се на њима бубе множе и одатле прелазе на усеве.

Корисно је знати, да жичани црви не нападају лан, просо и хељду, а врло мало штете наносе олајној репици, купусу, роткви, пасуљу, бобу, грашку и граорици.

вуку у ове кромпире, па их треба сваког другог или трећег дана вадити и црве уништавати. У недостатку кромпира могу се употребити репа, марка па чак свежији детелине или траве.

МАМЦИ СА ОТРОВИМА

У случају појаве штеточине на већим површинама корисно је поставити мамце од мекиња, за које се употребљава раствор швајнфуртског зеленила. На 25

делова мекиња дода се један део зеленила, претходно размућеног у толико воде, колико је довољно да се мекиње овлаже и сабију у грудвице. У недостатку швајнфуртског зеленила могу се употребити друга арсенична сретства, као арзол-паста, арзокол, оловни арсенат или раствор б до 8% мишомора — натриум арсенит. Мамци се постављају у земљу, односно у подземне делове усева, у коренасто кртоласто биље, нападају семе, прегризају врат корења и тако даље. Због тога чим се примете потребно је одмах приступити уништавању.

Одлично сретство предохрane је добра обрада земљишта, прашење, пlevљење, дрљање итд. Међе и необрађена земљишта треба узорати, јер се на њима бубе множе и одатле прелазе на усеве.

Корисно је знати, да жичани црви не нападају лан, просо и хељду, а врло мало штете наносе олајној репици, купусу, роткви, пасуљу, бобу, грашку и граорици.

Борба противу пољских мишева

Једна страховита опасност за живот, а исто тако и за воће и остale усеве, могу да буду пољски мишеви. Они се не појављују редовно, већ кад настану услови који су за њих повољни. А то се најчешће дешава после дуге и топле јесени, благе зиме и сувог пролећа. Такви услови су баш ове године, те земљорадник мора да буде унапред спреман за борбу.

У случајевима јаких навала број мишева на једном хектару може да достигне до 10.000 комада. На 30 до 40 сантиметара под земљом они праве своја гнезда, из којих полазе многобројни ходници и избијају на површину. Поред гнезда ископају оставе у које скупљају храну за зиму. Врло су проједљиви и једу све што стигну, али у пролеће највише нападају жито, а доцније кукуруз, те могу да опустоше читаве њиве. Кад класови сазреју, мишеви пуне зрњем своје зимске оставе, а пењу се и на воћке са зрелим плодовима, док у виноградима тамане гроње.

Но најбољи начин је уништавање отровима. То су стрихнин, натриум арсенит, бариум карбонат и фосфор. Зрна овса, ражи, пшенице, или парчад хлеба на топе се у раствор једног од ових отрова, па се то у малим количинама око 15 до 20 зрна, ставља у сваку рупу. Успех је још већи ако се то истовремено уради у атарима читавих заражених општина и срезова.

Сазнање савременог нашег сељачког омладинца је богатије него код ранијег. Прво, он данас има велики број листова наших и страних, велики број стручних књига, брошура, преко радија држи му се стручна предавања, држе се усмена предавања на зборовима, тако да он долази до сазнања разних истина, разних закона и појмова, који богате његово искуство.

Ко би данас могао тврдити да наши сеоски омладинци не познају географију, пољопривреду, извесне ствари из социологије, итд.? Ко би још могао тврдити да жеља за сазнањем код нашег сеоског омладинца изражена у читању, слушању, посматрању, дружењу са школованим људима, похађању предавања и одласку за Немачку је најубедљивији знак колико је сазнање прећашњег сеоског омладинца било сиромашно. Из личног искуства — а дружио сам се са стотинама сеоских омладинаца — могу рећи да се наш савремени сеоски омладинац интересује исто толико и за иста питања као и школовани омладинци. Разлика је само у томе, што сеоски омладинци због слабог изражавања крију своја интересовања, а због страха да им се неће одговорити не изражавају своје жеље за сазнањем.

Памћење код нашег сеоског омладинца је врло развијено. Случајеви заборава и расејаности су врло ретки. Фантазија савременог сеоског омладинца је такође јако развијена. Зато би баш било потребно разјаснити сеоском омладинцу све апстрактне појмове, како им не би придавао фантастична значења. Прећашњи омладинци са села нису били свесни свог духовног, социјалног и националног ја. Данас пак сваки српски сеоски омладинац због свестан је тога. Данас је он слободан пред свима, горд и поносан. Свemu томе помогло је ново доба Србије, које највеће наде полаже у сеоску омладину и највише од ње очекује за свој препород.

Наши сеоски омладинци

Уредништво „Српског народа“ примило је један занимљив допис од једног сеоског омладинца на школовању, Властимира Ђорђевића, ученика III разреда Учитељске школе у Алексинцу, у коме он даје једну занимљиву слику о психологији својих другова са села, наших сеоских омладинаца.

Да ли се за нас може рећи, вели млади учитељац, да познајемо психологију младежи, а особито наше сељачке. Многима се чини да је то тако, али истина је друкчија. Како могу наши варошани упознati душевни живот нашег сељачког омладинца зависи и његово васпитање, а у колико је његово васпитање правилније, у толико постадају јачи односи између села и града

НАЈНОВИЈЕ ОТКРОВЕЊЕ

На дан тужне прославе сме-
деревске трагедије одржао
је професор Универзитета г.
др Димитрије Најдановић,
на поподневној академији,
овај говор:

ОКО СРЦА

Једна наша црквена песма го-
вори о оку срца човековог. Чо-
век има разна чула и органе за
појимање и одгонетање овога
света. Једним својим чулом сазна-
је човек царство боја и светло-
сти, другим царство звукова, тре-
ћим царство мириза. И тако да-
ље. Једним органом са-
знаје он лепоту, другим истини-
стост, трећим величину, четвртим
судбиноносност овога света. И та-
ко даље. Човек је у многоструким
односима и дотицјима са
васељеном. Његова душа има
многе прорезе и пипке којима се
урања у свет, — у његове мно-
гобројне појаве и видове. Дух је
човеков устројен као нека азбука
за читање велике свемирске
књиге. Што тамо пише од иско-
на, то ми читамо. Душа је човекова
као неки многогласни ин-
струмент на коме свебиће свира
своју симфонију постојања. Сви
органи човековог сазнања обра-
зују једну складну целину. Међу
тим органима постоји један које
цирквена песма назива оком срца.

Шта се подразумева под оком срца?

Око срца је човеков духовни вид. Њиме видимо и сазнајемо што ниједним другим органом не видимо и не сазнајемо. Ми оком својим не можемо да миришемо, нити ухом да гледамо. Сваки орган врши само своју улогу. Тако и око срца. Што је другим чули-
ма далеко и скривено, њему је близко и откровено. Њему је при-
ступачна божанственост света. Оно је боговидо. Оно је удешено да контемплира, да «созерцава» највишу стварност, богостварност. Оку срца приказује се овај свет сваки испуњен Богом. Све живо је божанским дахом надахнуто. Божанским нитима проткан је цео свемир. У свему постојећем от-
крива се тајна над тајнама. Ето то види око срца човековог. Да душа нема својих инструмената сазнања свет би јој био «књига са седам печатак». Био би јој не-
ка непојамна и стравична грдоси-
ја, препуна завере и претње, страха и погиби. Мутав за његов језик, слеп за његову све-
тост човек не би у њему могао ни часа остати ни опстати. Зупци страшне «машине» која се космо-
сом зове смрвили би човека при најмањем покрету. Да није ока срца овај би свет и живот у њему зјапио као понор беде и бесми-
сла, као сулудо вратоломије, као бескрајна лудница. Нешто слично пометености «ававилонске куле». Оку срца међутим овај се свет свим у свему као боговит откри-
ва. Око срца је први орган човековог богословља.

ПОРИЦАТЕЉИ

Свакако ће неко одмах приго-
врити: Откуд онда безбожника
у свету? Зашто онда свако не ви-
ди то што називамо боговитошћу
света и живота? Откуда свесног и
агресивног богоборства? Нема
сумње, приговор савршено оправ-
дан. Одговор је мој прост. Није
и сву величанствену драматику која је у вези са претходном. И

крив ни Бог ни Божји свет, већ њене игре, објаснити чудо пер-
човек и човековој око срца. Са спектакле и море раскошних обли-
оком срца, са човековим орга-
ном богоизнана, исто је као са
осталим чулима. Какво чуло, та-
коа функција. Ако је чуло исправ-
но, исправна је и његова функција.
Ако је чуло болесно, таква је
и његова функција. Ако се чуло

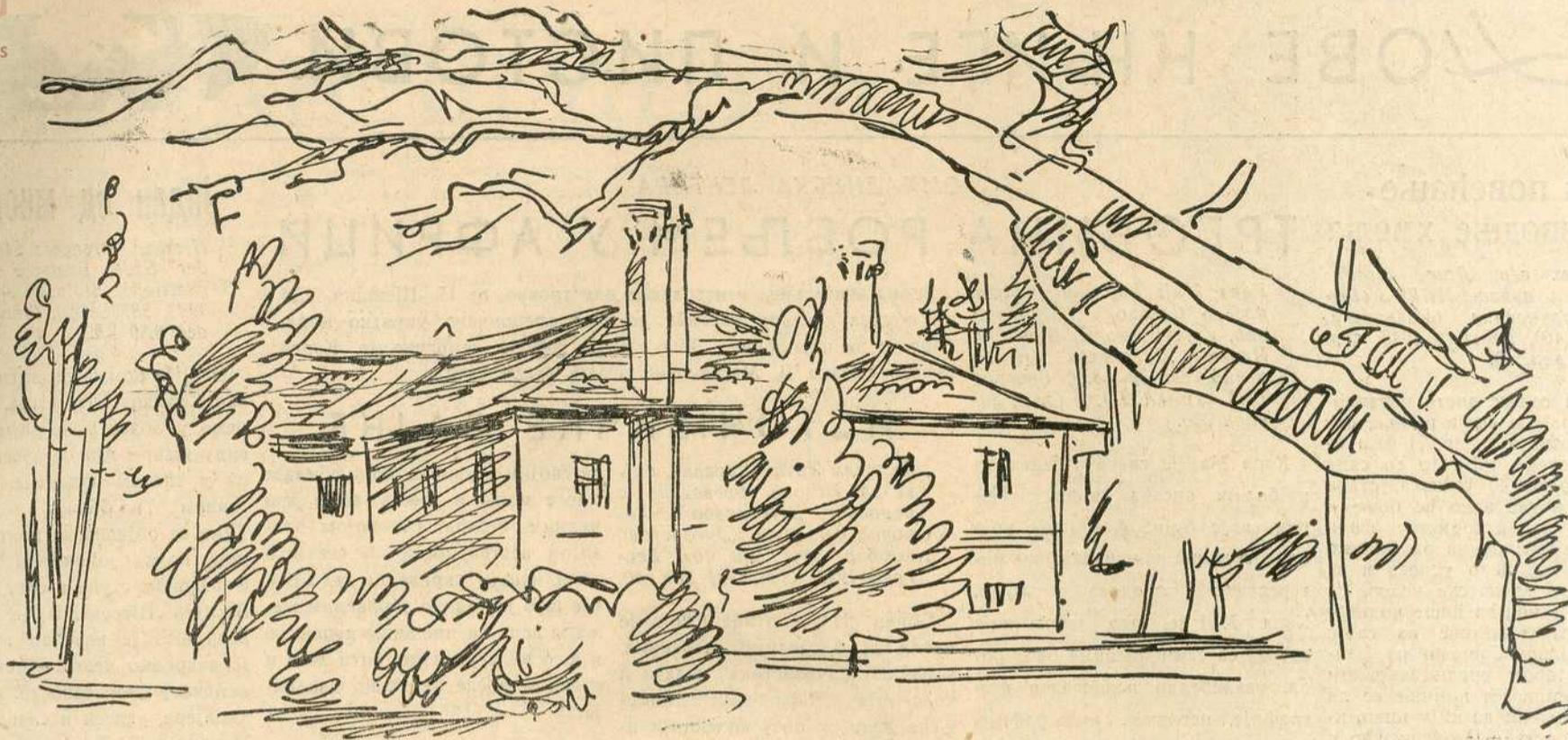
овла се украда нашем запажењу, »таме овога света«. Тим и таквим
немогуће је доказивати постојање
Бога и божанскога. Нема пропо-
веди, нема речитости, нема ду-
бокоумности која би им до-
чарала божанскую светост и свеште-
ност бића. Узалуд сва жестока
откровења, жестока да сву твар
из темеља потресају. Узалуд сва
блистава светлост небеса, блиста-
ва да вид сваки засењују. Људи
померена, пометења или разоре-
нога духовнога вида остају непо-
мични у пустињским просторима
свога безбожништва. Они немају
око срца. Жица је пукла. За њих
нема ни Бога ни божанскога у
свету исто онако као што за чо-
века без слуха нема царства ме-
лоса. Они своје слепило пројици-
рају у цели свет. Они своју не-
вовољу претварају у — врлину. За
њих не постоји оно што они ор-
гански не могу да аперцепирају
исто онако као што за далтони-
сте не постоји црвена боја. Али
не веле они: Авај мени несрет-
нику, угашена ми је светлост над
светлостима, јер ми је вид над
видовима, око срца мора угашено,
већ веле да сама светлост не
постоји. Као што је слепима
овај свет понор мрака, тако је
он и њима, религиозним слепци-
ма, понор таме. Но они не виде
да је понор у њима, а не ван
њих. Они последицу узимају за
узрок. Унакажено око отаџ је у-
накажене рефлексије: они мисле:
нема Бога, а уствари они немају
Бога. Све што не виде то и не по-
стоји. Ако им је душа пуста, ми-
сле да је свет пустинја. Ако им
је срце безбого, мисле да је све-
цело биће безбого. И тако они
сматрају логику слепих исправни-
јом од логике окатих. И тако о-
ни своју болест проглашавају за
здравље васељене, свој изузетак
за космичко правило, своје неве-
ровање за универзални закон по-
стојања. И тако они наравно ли-
че, свим у свему, на петла који
мисли да зора свиће и дан пуца
због његовог — кукурека!

Много је мање познато да по-
чезавањем чула ишчезава и она. Познато је свима да поједини љу-
дима немају органа за разликовање тонова. Они немају ор-
гана за разликовање тонова. Они њега дубоко потреса. Они су, ка-
су амузикални. За бесхумане жемо, многомилостиви: као на-
стоји царство мелоса, онај ра-
финија струна трепере над сва-
скошни свет звукова у своме див-
ном благогласу, ритмици и лепо-
ти. Или уколико постоји, онда по-
стоји као хрпа и збрка гласова у потреса. Они поред невољника
Много је мање познато да по-
чезавањем чула ишчезава и она. Познато је свима да поједини љу-
дима немају органа за разликовање тонова. Они немају ор-
гана за разликовање тонова. Они њега дубоко потреса. Они су, ка-
су амузикални. За бесхумане жемо, многомилостиви: као на-
стоји царство мелоса, онај ра-
финија струна трепере над сва-
скошни свет звукова у своме див-
ном благогласу, ритмици и лепо-
ти. Или уколико постоји, онда по-
стоји као хрпа и збрка гласова у потреса. Они поред невољника
Много је мање познато да по-
чезавањем чула ишчезава и она. Познато је свима да поједини љу-
дима немају органа за разликовање тонова. Они немају ор-
гана за разликовање тонова. Они њега дубоко потреса. Они су, ка-
су амузикални. За бесхумане жемо, многомилостиви: као на-
стоји царство мелоса, онај ра-
финија струна трепере над сва-
скошни свет звукова у своме див-
ном благогласу, ритмици и лепо-
ти. Или уколико постоји, онда по-
стоји као хрпа и збрка гласова у потреса. Они поред невољника
Много је мање познато да по-
чезавањем чула ишчезава и она. Познато је свима да поједини љу-
дима немају органа за разликовање тонова. Они немају ор-
гана за разликовање тонова. Они њега дубоко потреса. Они су, ка-
су амузикални. За бесхумане жемо, многомилостиви: као на-
стоји царство мелоса, онај ра-
финија струна трепере над сва-
скошни свет звукова у своме див-
ном благогласу, ритмици и лепо-
ти. Или уколико постоји, онда по-
стоји као хрпа и збрка гласова у потреса. Они поред невољника
Много је мање познато да по-
чезавањем чула ишчезава и она. Познато је свима да поједини љу-
дима немају органа за разликовање тонова. Они немају ор-
гана за разликовање тонова. Они њега дубоко потреса. Они су, ка-
су амузикални. За бесхумане жемо, многомилостиви: као на-
стоји царство мелоса, онај ра-
финија струна трепере над сва-
скошни свет звукова у своме див-
ном благогласу, ритмици и лепо-
ти. Или уколико постоји, онда по-
стоји као хрпа и збрка гласова у потреса. Они поред невољника
Много је мање познато да по-
чезавањем чула ишчезава и она. Познато је свима да поједини љу-
дима немају органа за разликовање тонова. Они немају ор-
гана за разликовање тонова. Они њега дубоко потреса. Они су, ка-
су амузикални. За бесхумане жемо, многомилостиви: као на-
стоји царство мелоса, онај ра-
финија струна трепере над сва-
скошни свет звукова у своме див-
ном благогласу, ритмици и лепо-
ти. Или уколико постоји, онда по-
стоји као хрпа и збрка гласова у потреса. Они поред невољника
Много је мање познато да по-
чезавањем чула ишчезава и она. Познато је свима да поједини љу-
дима немају органа за разликовање тонова. Они немају ор-
гана за разликовање тонова. Они њега дубоко потреса. Они су, ка-
су амузикални. За бесхумане жемо, многомилостиви: као на-
стоји царство мелоса, онај ра-
финија струна трепере над сва-
скошни свет звукова у своме див-
ном благогласу, ритмици и лепо-
ти. Или уколико постоји, онда по-
стоји као хрпа и збрка гласова у потреса. Они поред невољника
Много је мање познато да по-
чезавањем чула ишчезава и она. Познато је свима да поједини љу-
дима немају органа за разликовање тонова. Они немају ор-
гана за разликовање тонова. Они њега дубоко потреса. Они су, ка-
су амузикални. За бесхумане жемо, многомилостиви: као на-
стоји царство мелоса, онај ра-
финија струна трепере над сва-
скошни свет звукова у своме див-
ном благогласу, ритмици и лепо-
ти. Или уколико постоји, онда по-
стоји као хрпа и збрка гласова у потреса. Они поред невољника
Много је мање познато да по-
чезавањем чула ишчезава и она. Познато је свима да поједини љу-
дима немају органа за разликовање тонова. Они немају ор-
гана за разликовање тонова. Они њега дубоко потреса. Они су, ка-
су амузикални. За бесхумане жемо, многомилостиви: као на-
стоји царство мелоса, онај ра-
финија струна трепере над сва-
скошни свет звукова у своме див-
ном благогласу, ритмици и лепо-
ти. Или уколико постоји, онда по-
стоји као хрпа и збрка гласова у потреса. Они поред невољника
Много је мање познато да по-
чезавањем чула ишчезава и она. Познато је свима да поједини љу-
дима немају органа за разликовање тонова. Они немају ор-
гана за разликовање тонова. Они њега дубоко потреса. Они су, ка-
су амузикални. За бесхумане жемо, многомилостиви: као на-
стоји царство мелоса, онај ра-
финија струна трепере над сва-
скошни свет звукова у своме див-
ном благогласу, ритмици и лепо-
ти. Или уколико постоји, онда по-
стоји као хрпа и збрка гласова у потреса. Они поред невољника
Много је мање познато да по-
чезавањем чула ишчезава и она. Познато је свима да поједини љу-
дима немају органа за разликовање тонова. Они немају ор-
гана за разликовање тонова. Они њега дубоко потреса. Они су, ка-
су амузикални. За бесхумане жемо, многомилостиви: као на-
стоји царство мелоса, онај ра-
финија струна трепере над сва-
скошни свет звукова у своме див-
ном благогласу, ритмици и лепо-
ти. Или уколико постоји, онда по-
стоји као хрпа и збрка гласова у потреса. Они поред невољника
Много је мање познато да по-
чезавањем чула ишчезава и она. Познато је свима да поједини љу-
дима немају органа за разликовање тонова. Они немају ор-
гана за разликовање тонова. Они њега дубоко потреса. Они су, ка-
су амузикални. За бесхумане жемо, многомилостиви: као на-
стоји царство мелоса, онај ра-
финија струна трепере над сва-
скошни свет звукова у своме див-
ном благогласу, ритмици и лепо-
ти. Или уколико постоји, онда по-
стоји као хрпа и збрка гласова у потреса. Они поред невољника
Много је мање познато да по-
чезавањем чула ишчезава и она. Познато је свима да поједини љу-
дима немају органа за разликовање тонова. Они немају ор-
гана за разликовање тонова. Они њега дубоко потреса. Они су, ка-
су амузикални. За бесхумане жемо, многомилостиви: као на-
стоји царство мелоса, онај ра-
финија струна трепере над сва-
скошни свет звукова у своме див-
ном благогласу, ритмици и лепо-
ти. Или уколико постоји, онда по-
стоји као хрпа и збрка гласова у потреса. Они поред невољника
Много је мање познато да по-
чезавањем чула ишчезава и она. Познато је свима да поједини љу-
дима немају органа за разликовање тонова. Они немају ор-
гана за разликовање тонова. Они њега дубоко потреса. Они су, ка-
су амузикални. За бесхумане жемо, многомилостиви: као на-
стоји царство мелоса, онај ра-
финија струна трепере над сва-
скошни свет звукова у своме див-
ном благогласу, ритмици и лепо-
ти. Или уколико постоји, онда по-
стоји као хрпа и збрка гласова у потреса. Они поред невољника
Много је мање познато да по-
чезавањем чула ишчезава и она. Познато је свима да поједини љу-
дима немају органа за разликовање тонова. Они немају ор-
гана за разликовање тонова. Они њега дубоко потреса. Они су, ка-
су амузикални. За бесхумане жемо, многомилостиви: као на-
стоји царство мелоса, онај ра-
финија струна трепере над сва-
скошни свет звукова у своме див-
ном благогласу, ритмици и лепо-
ти. Или уколико постоји, онда по-
стоји као хрпа и збрка гласова у потреса. Они поред невољника
Много је мање познато да по-
чезавањем чула ишчезава и она. Познато је свима да поједини љу-
дима немају органа за разликовање тонова. Они немају ор-
гана за разликовање тонова. Они њега дубоко потреса. Они су, ка-
су амузикални. За бесхумане жемо, многомилостиви: као на-
стоји царство мелоса, онај ра-
финија струна трепере над сва-
скошни свет звукова у своме див-
ном благогласу, ритмици и лепо-
ти. Или уколико постоји, онда по-
стоји као хрпа и збрка гласова у потреса. Они поред невољника
Много је мање познато да по-
чезавањем чула ишчезава и она. Познато је свима да поједини љу-
дима немају органа за разликовање тонова. Они немају ор-
гана за разликовање тонова. Они њега дубоко потреса. Они су, ка-
су амузикални. За бесхумане жемо, многомилостиви: као на-
стоји царство мелоса, онај ра-
финија струна трепере над сва-
скошни свет звукова у своме див-
ном благогласу, ритмици и лепо-
ти. Или уколико постоји, онда по-
стоји као хрпа и збрка гласова у потреса. Они поред невољника
Много је мање познато да по-
чезавањем чула ишчезава и она. Познато је свима да поједини љу-
дима немају органа за разликовање тонова. Они немају ор-
гана за разликовање тонова. Они њег

ВАСЕЉЕНА - ОРГУЉА БОГООТКРОВЕЊА

према томе, окрстити према ње- унутра, испод чаурина огратча говој главној доминанти: према трепери и бруји живот. Шта ви- ди у том свемирском интеријеру острвљеној богоборној окомље- ности, називајмо га антитеизам, нормално око срца човековог свету. Свемир је свеоткривење страдање. Страдалиштво је на- зино коло бесмисла, безјаштва и

РЕЗИДЕНЦИЈА ИЗУМРЛЕ ДИНАСТИЈЕ

ИАКО заштићен турским уговорима и обећањима,

кнез Милош Обреновић, један од најмудријих најших владалаца, није волео да станује у Београду, на домаку турских топова и власти. Он је за своју резиденцију изабрао романтично местанце Топчидер, што на турском значи Долина Топција.

Ту, усамљен и заштићен својим војницима, кнез Милош је могао сваког момента, ако би Турци покушали да га ухапсе (а у томе је имао горког искуства), да побегне кроз дивље шуме у Шумадију, право у своја верна села из којих је поникао као обичан сеоски кнез.

Долина Топција налази се између два брда, Топчидерског брда и Кошутњака. Њени путеви и ток мале Топчидерске реке стичу се на обали Саве. Бујна вегетација и извесна дивљина давали су нарочиту чар овом месту.

У Топчидеру су српски устаници, почетком XIX века, имали често договоре. На таквом једном договору, вожд Карађорђе и војвода Милош, споречкали су се око начина вођења борбе. И да Милош није био срећан, а до некле и окретан, погодио би га Карађорђев пиштоль, који је вожд потегао у јарости на свог војводу.

На том месту где је избегао смрт, Милош је 1834 године, као српски кнез кога је признала Турска Порта, подигао малу цркву у барокном стилу за коју је иконопис сликао Константин Лекић из Земуна.

Мала црква служила је за основу будућој резиденцији. Недалеко од ње подигао је кнез Милош конак у коме је затим најрадије пребивао. Градио га је тадашњи српски неимар Хаџи-Никола Живковић, у једном стилу који је срећно спојио у себи исток и запад. Исток се истицаша у некој врсти застакљеног доксата, стилу који је лансирао у Србији још у XVIII веку градитељ београдске тврђаве под Евгенијем Савојским, архи-

текст од Д. Ђокића
Цртежи од К. Направника

текста Никола Доксат де Морез. У овом застакљеном доксату волео је кнез Милош да седи, пије каву и гледа у зеленило парка, размишљајући тако у са-моћи о судбини српског народа.

Конак није био богат. Сасвим скроман: обојени зидови, дрвене таванице, каљеве пећи, слике на зидовима, мала библиотека и производи народне примењене уметности.

Од нарочитих пластичних украса на конаку истичу се лепо рађена дрвена врата са лављим главама од бронзе на којима стоје звекири, који у то време замењиваха кућно звонце. Лупом звекира чувари су будили Милоша обично ноћу, саопштавајући му да су Турци пројахали крај Топчидера, или се војсковође буне у Шумадији, или му раде о глави непријатељи. Увек спреман да се брани, Милош је знао шта значи налазити се на овом месту.

У том конаку умро је кнез Милош 1860 године, после једне бурне владавине, опкољен рођенином и кругом људи који су га за живота разумели. Народ српски у том тренутку није знао шта губи.

Сада је конак кнеза Милоша остало, патиниран временом, али очуван. У њему је сада Ловачки музеј. Пред њим развија гране стогодишњи платан, такође реткост овог краја.

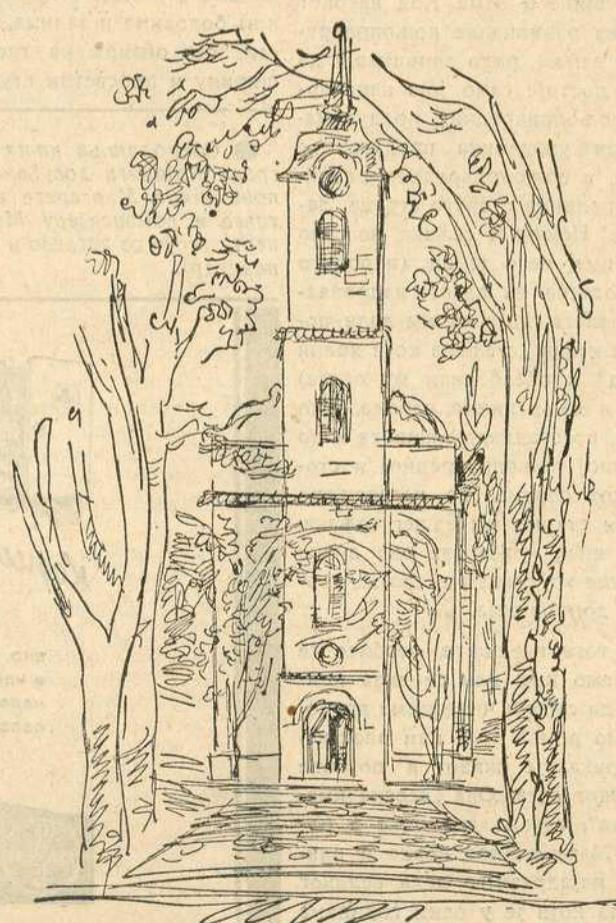
Топчидер није више краљевска резиденција. Ту улогу преузело је Дедиње, брдо недалеко од Топчидера, које је изабрао краљ Александар Карађорђевић и на њему сазидао дворац. Топчидер је сада мали парк београђана, пун недељних излетника, љубавних парова и војника.

Мала црква, чије је зидове прекрила пузавица као какву профану кућу, сва утонула у зеленило, постала је парохијска црква за овај крај и у њој се одржавају елитне свадбе.

У том парку који одише старином, налазе се још неколико споменика из Обреновићевског доба. Једна чесма са дивним лављим главама, која је некада стајала на Теразијама и по изумирању династије Обреновића пребачена је овде. Затим један споменик у славу кнеза Милоша, скроман, укусан и нешто запуштен. Ту је затим један магацин за робу из доба Милошевог. И чесме, обновљене у новије доба, носе печат његове активности. Сада се пред њима брчкају деца у топле дане.

Продужетак парка почиње да губи своје старе карактеристике. На једној падини подигнуте су нове зграде.

А када се човек предвуче испне мало више, на брдо, сагледа море светиљки које се пружа на све стране и обележава границе модерног Београда, оног Београда који је обновио и унапредио кнез Милош, почев од 1830 године.

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ

За повећање производње хмеља

Инж. агр. Драг. Арсић: Хмељ, издање ИПРОЗ (Пољопривредна библиотека, св. 40), Београд 1943, стр. 40, дин. 15.

Да наш сељак доста нерационално обрађује своје имање, опште је позната ствар. И баш ова библиотека, која је до сада издала преко 40 свезака, стара се да га научи како ће боље и уносније да искористи овако плодну земљу. Једна од биљака која код нас лепо успева и за то има све климатске услове је хмељ. Није нов за наше поднебље, јер га донесоше из своје прастојбине Словени на Балкан. У старим средњевековним нашим хроникама помиње се да су Срби водили да пију пиво, исто као и остали Словени, као и Германи, код којих је хмељ такође познат и донесен са истоком Европе.

Хмељ је дугогодишња биљка, може да се гаји на целој територији Србије, (не воли само исушише хладне ни исушише топле крајеве), не бира нарочито земљу, воли падине брежуљака, према земљишту није тако осетљив. Али уколико има све ове идеалне услове за развијање захтева такође и спремног пољопривредника. Познато је да биљку треба подупирати нарочитим приткама за њих па повезивати жицама. Сем тога, по бери хмеља потребно га је зналачки сушити и паковати. Хмељ треба бранити од великог броја болести и инсеката, треба знати ћубрите његово тло. Али после свег тог доста напорног посласа хмељ даје одличан допринос. Колико хмеља по хектару добија се 400 до 700 кгр., а колико познат 500 до 1.000 кгр. свог хмеља. Цене су колебљиве: од 5.000 динара до 20.000 за 100 кгр. свог хмеља.

Како је код нас развијена пиварска индустрија а земљиште има све услове за добар развој хмеља, требало би обратити на њега већу пажњу и унапредити модерним начином његово одгајивање.

Писац ове књижице трудио се, и у томе је успео, да прикаже све фазе одгајивања хмеља, да изнесе све његове позитивне и негативне стране, да пружи корисне савете одгајивачима.

БОЛНО СТОЛЕЋЕ ГРЧКЕ ПОЛИТИКЕ

Hans-Henning Pantel: Griechenland Zwischen Hammer und Amboss, Wilhelm Goldmann Verlag, Leipzig 1943, Preis 2,50 RM.

Није први пут Енглеска гурнула Грчку у положај између чекића и наковња. Само што је овога пута перфидна британска политика наследницу старе Јеладе, као и нас, гурнула у страховиту катастрофу, из које она тражи излаза у сарадњи са сијама Осовине.

Г. Ханс-Хенинг Пантел у овој својој изванредно поучној, а за све нас на Југословији ретко актуелној књизи, живо слика судбину овог нама једноврсног и по многоме близког народа од првих времена по ослобођењу од Турака до данас. Са много познавања ствари приказује стално осцилирање и превијање између утицаја „либерализма“ староенглеског кова, француског радијализма и руског конзерватизма који некако треба помирити са духом друге две „силе заштитнице“. А свим тим доминира основна „државна фикс-идеја“ Јеладе

да она мора да тражи главни наслон код сила далеке Западне Европе, а не код чинилаца који су јој и просторно и по интересима много ближи.

Требало је да нађе страшни ударац из пролећа 1941, па да гро народа увиди шта су толике мудре јелинске главе већ деценијама проповедале, не успевајући да их чује и разуме који треба. То столеће јелинске политике проткано је уз то борбом сразмерно усних породично-кумовско-клупских клика које су претендовале на назив „странака“ а чије је појмове, методе и видике пре две деценије онако мајсторски у многозапаженој студији приказао један наш публициста и дипломата сјајног пера, без обзира на то што је то перо последњих година играло фаталну улогу у животу и судбини нашег народа.

ОМЛАДИНСКА ЛЕКТИРА

ТРГОВИНА РОБЉЕМ У АФРИЦИ

Карл Мај: Караван робова, превод Славко Д. Марјановић, илустровао И. Шеншин. Издање „Југосток“ (Плава птица, св. 32—33), Београд 1943, стр. I (352), II (322), динар 300.

Карл Мај је свакако један од најбољих писаца за децу. Поред своје бујне фантазије која нема граница у изналажењу интересантних предела и људи, Карл Мај је, што иначе није случај са свим писцима овог рода, изванредан познавалац географије, историје, етнографије. Он пише фантастично и живо, али на основу тачних чињеница. Утолико пре је Карл Мај писац за школску децу, јер у једној занимљивој форми, причајући какав узбудљиви догађај, истовремено упознаје децу са далеким пределима и људима.

Једна таква књига је Караван робова. Деца се кроз ову књигу упознају са одвратним трговањем робовима у Африци. Познато је како су читаве банде нарочито организованих трговца робовима путовале по Африци и за разчин белаца неколико столећа настављали робље. То су данашњи црни становници Северне Америке, многобројних острва Средње Америке, а има их разбациних на свим деловима земљине кугле. Трговина робовима једна је од најпрљих мрља беле расе.

Али да сви белци нису били истог мишљења као и трговци робљем, прича се у овој књизи на врло леп начин. Ту је један немачки научник који путује по Африци у циљу проучавања и случајно налази на трговце робљем. Он се ставља на страну црнаца и штити их од бескрупнозних трговаца.

Веома занимљива и истовремено илустрована је И. Шеншин. Да ио поучна лектира Караван робова је за препоруку. Дело јеван робова немогуће је. Карла превод Славко Д. Марјановић а Маја треба читати.

ИСТОЧЊАЧНЕ БАЈКЕ

Вилхелм Хауф: Караван, бајке са Истока, преведено с немачког, илустровао Ђ. Јанковић. Издање „Југосток“ (Добар друг, књ. 10), Београд 1943, стр. 142, динар 60.

Поред „Плаве птице“, која је наимењана одраслијим децама, у издању „Југостока“ излази и колекција „Добар друг“, наимењена деци. У овој колекцији изашло је већ 10 књига прича, бајки и малих романа врло добро изабраних и опремљених. „Добар друг“ постаје тако позната колекција нашој деци и све се чешће виђа у њиховим библиотекама.

Превод Хауфових бајки са Истока допуњују већ започету серију књига бајки и скаски. Бајке из ове књиге, као што су Калиф рода и Мали Мук, које знамо још из нашег детињства побуђују интерес већег детета. Оне никад не старе, за њих увек има читалаца, оне увек побуђују иста осећања. Пред нама се открива исток тајанствен и необичан, са својим магичним формулама које стварају чуда, међу нај-

са својим јунацима који обилазе многе земље и доживљавају још чудније ствари, са својом поезијом нестварности — све што годи нашим скривеним жељама, све што је годило скривеним жељама деце од пре више деценија, и што ће, вероватно, бити исто и с децом после неколико деценија.

У овој књизи Вилхелм Хауф описује један караван који прелази пустињу. Пут је заморан и досадац, и увече, кад се нађу окупљени око ватре, путници причају приче да би се разонодили. Тада они пуштају своју мешту на волу и испредају најневероватније ствари. Када знају како је самотно у пустињи и како је велика фантазија источњака онда разумемо откуд тако лепих и чисто песничких инспирација у обичних људи. Вилхелм Хауф ушао је у тајну Истока, он познаје земљу и људе, и прича течно, лако и са свим одликама источњачких бајки. То је дивна лектира за децу, међу нај-

Роман са немачког села

Marie Diers: Die Dorfschulzin, Carl Schünemann Verlag, Bremen, Preis 4,80 RM.

За нас, за које су село и сељак „аз и ижица“ нашег националног и социјалног опстанка, наше будућности, мора бити од нарочитог интересовања све што је у вези са животом немачког сељака, о коме имамо толико неизвесних појмова. Многи наши људи мисле да у Немачкој правог сељака више и нема. Код високог ступња рационалне пољопривреде те земље, радо замишљају да тамо постоје само још нека врста пољопривредних предузимача или управника предузећа са једне, и пољопривредних радника и радница с друге стране. Задлуда! Немачки сељака, не само што има, него је он, (нарочито од долaska на власт национално-социјалиста, који су му дали почасни назив „сталежа који храни народ“ и обезбедили му општак) и даље кичма народа. Ако је он, по стандарду живота и по стручној пољопривредној и сточарској спреми, на несравњено вишим ступњу од нашег сељака, њега ипак красе све оне дивне особине које желимо својим сеоским домаћинима.

Са тога гледишта, особито се радујемо што нам се дала прилика да својим читаоцима препоручимо роман који нама пластично приказује живот и појмове немачког села. Ова „сеоска кметовица“, главна јунакиња у роману Марије Дирс, верно је олицење најздравијег дела великог народа који је у овим годинама

Један од многих!

Herman Strenger: Strom aus der Erde, Deutsche Verlagsanstalt, Stuttgart — Berlin 1943, 585 Seiten, Preis gebunden 8,50 RM.

Овај је роман књижевни првенац Хермана Штренгера, ако уз memo у обзор дела објављена у виду књиге. Али је првенац писца у зрелим годинама, у такозваним „најбољим годинама“. Тиме се објашњава контраст између појма „књижевни првенац“ и високог ступња овог романа. Заслуга Штренгера је утолико већа што је изабрао тему која је ванредно често обраћивана у немачкој књижевности. Судбина, каријера, успеси и слава младих Немаца у САД; њихова битија улога готово на свим пољима јавног живота у току развоја велике преовладе чији данашњи управљачи сикну на све што је немачко, док су већ и њихови претходници ретко и нерадо признавали огромне заслуге Немаца за све оно што још ваља (или је раније ваљало) од Саване до Сан Франциска, од Лонг Ајленда до Лос Анђелеса.

Свој роман, Штренгер је посветио животу, доживљајима и огромним успесима Хермана Фраша, који је некад као млади, подједнако мајstor, без обзира да ли слика милу и чедну тескобу виртембершког градића са лепим кућама обраслим у лозу и милим људима, или петролејска поља далеке Луизијане са разнородним људима који тамо живе и ради, од неуморног правог пионаира до најгорих пустакија и пробисвета.

● При универзитету у Царграду основан је Завод за међународно право који је пре неколико дана свечано отворен у присуству огромног броја почасних гостију, виђених личности из свих кругова јавног живота. Том приликом одржао је говор турски министар спољних послова, г. Нури Менеменџоглу.

ако у њој нема оно што одмах и често човек треба. Главобоља, назеб, реума наилазе великом сасвим неочекивано.

ASPIRIN
у сваку кућу!

Osn. 1926. C. 60. 850. 21. 1. 1943

ЈЕВТАН ШАНТИЋ

Нигде толико много духове не оде у заборав, колико у књижевности. Да ли ту има неправде или не, сада није предметом расправе.

Још један случај је у књижевности од интереса поред неоткривеног или заробљеног талента, а тај је: недозрео талент. Специјално у нас Срба у овом домену има доста књижевних имена а међу њима и млади, тада још гимназијалац као оно Коста Абрашевић, Јевтан Шантић. Ове личности добијају једну сумарну оцену према књижевном покрету коме су припадале, или према личној вредности с обзиром на квантитет датих дела. Нека од ових имена, мада рано пруживљена стоје и данас на страницама историје књижевности записана крупним словима.

А нека... Скоро су и непознате. Тада је случај и са Јевтаном Шантићем.

Јевтан Шантић је припадао песничкој династији Шантића. Као оно породица Јове Илића у Београду, тако је и ова Ристе Шантића у Мостару, дала једно крупно име, поред некога средњих, али добрих талената. Код Илића имамо Војислава, а код Шантића Алексу. Али као што је Милутин Илић био, можда, од свих њих највреднији талент, тако је код Шантића био Јевтан.

Стари Ристо Шантић, по занимању трговац, родом из Мостара, имао је у браку са Маром рођеном Аничић, деветоро деце; од тога броја пет синова и четири кћери. Био је човек епског расположења и његови разговори су имали мањом пословички карактер. Неговоа је и приповетку. Синови се, међутим нису развијали у овом смислу. Њих је окунула музика и повела пут „парнасовских“ стрмина, поготово Алексу, Јевтана и Јакова. Они су за све време трајања својих, дужих или краћих, животних путања певали и живели у ваздушним сферама иреалног. То им је била забава, свет, разонода, па

Живи, да вјенце покољења плету,
И твоме грбу с вјенцима ходе;
Живи, да умреш на бојишту свету,
За сјетог Бога правде и слободе...

Али, које још марио за визионог топлог јутра. Старији брат Јевтан је тада опет пропевао:

Тичице те зову, ено, поју гласи,
Цвјетићи те желе, пољане и врела,
И сеја би тебе загрлiti хтјела,
На цвилећи тужно чупа своје власи.

То је тада било све, али је ипак много говорило. Све оно што је остало после ране песничке смрти, све је то публиковано, налазило је тада одзива, али више није уливало никакве наде. Припадало је прошlosti. Стога је и нама остало једино да се мало удубимо у ту прошlost, када је песник стварао.

Пре датума смрти (28. јуна 1896) Јевтан Шантић је успео да пружи доста прилога следећим часописима и листовима: Делу, Бранику, Босанској Вили, Зори, Бранковом Колу. За песниковог живота за неке од његових ствари можда се није ни знало да их је он пружио, ради псевдонима „Бајле Лахорић“. Али да-нас, и тај је детаљ познат, па се може обелоданити сваки његов ред.

Јевтан Шантић је заслужио да га се сете будуће генерације јер је певao за будућност, за свој род и за своју земљу. Нека је само ово последње, па је већ до-врlo. На његовим прстима, али баш зато и лепим стиховима осећа се утицај Војислава Илића, Змаја, Хајнеа и Јермонтова. Да ли је ова два последња песника знао и у оригиналу, није нам познато, али треба веровати у то. Његова млада фантазија умела је да заогре личну идеју његовом мелодиком, да је нато-м и пружи као један

и сам живот. Тако, нека нам послужи као пример сам Алекса Шантић, који је брату Јевтану у више мања посветио стихове.

Када је Јевтан Шантић завршио четири разреда основне школе и два разреда мостарске грађанске школе, већ децак од дванаест година (рођ. 1876), по-слат је на школовање у Нови Сад. Алекса је тада испевао песму Брату у даљини (Јевтану, када је отишао у Нови Сад у гимназију), која се завршава у чисто дидактичком и наративном тону:

Па де учи, брате мили,
Са другови твоји чили —
Труд положи књизи то
Кад „научиш“, твоји дани
Биће срећом обасјани;
Кад научиш онда почни
Радит, живет за род свој.

Јевтан је заиста почeo озбиљно да ради, али није дочекао да се сав посвети „своме роду“. У гимназији је провео седам година, када се код њега појави текша болест туберкулозе. Морао је напустити школовање и вратити се у свој Мостар. Овде, мешто да се сав посвети само лечењу, улази још интензивније у књижевни живот, вредно сарађује на мостарском часопису Зора, шта више, он је поред Јована Дучића и Светозара Ђорђића, главни сарадник.

Болест, међутим, узима све више маха, па када његова и иначе висока, танка и етерична физиономија почиње сасвим да се губи, да га издаје и физичка снага, одлази у Дубровник на лечење. Било је касно. Песник је онде провео последњу годину свога живота, па је мртав пренет у Мостар да се сахрани. Алекса Шантић је поводом братовљења болести и смрти испевао две песме: једну под називом Живи!..., а другу На одру брата Јевтана. Прва има у себи један скоро очајан крик, крик разочарања старијег брата, који је млађем брату већ да једну предодреди уочајању јој шаље поруку:

Ах, стегнућу срце своје
И рјеч дати,
С пјесмом свате недрагога
Дочекати;

Ал не мисли, да се ћерка
Твоја вара —
Мајко, мајко, није лажа
Прича стара!

У осами цвјетак вене,
Јада јаде.
Вјек му тиња без утјехе
И без наде...

Ни ова песма није била особито запажена, али је ипак била лепо примљена. Потсећала је до-ста на ону о Црвеном сарађану и на његов родни крај. Ипак једна околност младог Шантића је истакла чак испред Алексе Шантића, а то је жив дијалог кроз песму. Алекса Шантић ће ово достићи тек у својој Хасанагиници, али у то време он има за собом већ један читав реноме.

Јевтан Шантић је био рођен визионар. Својом физиономијом и духовном изградњом потсећа на Алфреда де Мисеа, само национализираног. Јевтан Шантић није могао знати овог песника, али његова структура је исто тако флуидна, нежна, осетљива и болећива. И он, као и Мисе, има у себи много гордости. У песми Не бој се! ово је нарочито подвучено, мада је песник растужен неразумевањем своје драгане према његовим осећањима, у очајању јој шаље поруку:

Не бој се душо мила,
Ништа ти неће бити, —
Ти нећеш виђет мене
Какве ћу сузе дити.

То је био чист романтизам, та-мак према времену када је цве-тања уочајању јој шаље улогу у животу:

Сем еротично лирских песама, песник је дао неколико и из националне лирике. Узор му је дошао из непосредне близине, од брата Алексе Шантића. Самодок је Алекса прелазио читаве провалије бола и осећања, дотле је Јевтан сасвим наивно пошао тим путем, јер је њега угледао током васпитања. Његова песма Опроштај је у заметку далека теза Алексе Шантића из песме Остајте овде...

Дани лете, косе сиједе,
Ни дом га се сад не сјећа;
Али они бајни доли
До гроба му биће мили; —
Среће цвили, среће боли,
Последњи му биће пој:
Збогом, мили дома мој!

У овој песми, од свега четири строфе, на мајсторски начин изнета је туга растанка, чежња и бол за завијајем, па коначно и усамљења смрт оних који су напустили своју постојбину. У њој песник има искрености, топлине, смисла за чист лиризам. То је она врлина која је и многим песничима од реноме недостајала; доста њих је писало из снобизма; Јевтан Шантић је писао по потреби свога духа. Његове ствари су долазиле из маште једног несрћног деčака који је веровао у добру будућност, у исто време када је добијао свест да ће први кораци у мужевно доба однети и његову физичку егзистенцију.

У прошlosti лик Јевтана Шантића оставља доста анемичан утисак. У будућности његова улога треба да се мало продуби и изнесе као пример солидности и свесности. Његова појава била је много здравија од већине до-маćих песништа, модерниста и екстремиста, била је конструкција.

В. М. Алексијевић

УМЕТНИЧКИ ЖИВОТ У УНУТРАШЊОСТИ

»ПОРТРЕТ«, АКВАРЕЛ ЉУБОМИРА АНЂЕЛКОВИЋА, ЧИЈА ЈЕ ИЗЛОЖБА СЛИКА ОТВОРЕНА НЕДАВНО У КРАГУЈЕВЦУ.

Смрт др Михајла Петровића

Смрт др Михајла Петровића, свима својим радњама — увек професора и научника, дубоко раван себи као научнику, себи као човеку.

Бавећи се најапстрактнијим стварима, др Михајло Петровић, стварима

које ожалостила не само интелектуалне редове већ и најшире слојeve Београда и земље. Име др Михајла Петровића више је него велико: оно је светло: генијални научник био је генијални радник, а с тим у вези и човек творац и борац на најби-ранијем пољу — чисте математике.

Др Михајло Петровић науку је схватио као истраживачки полет, као, свом душом улажење у суштину закона природе,

изражених најобезбеђенијим начином — математиком.

Др Михајло Петровић је изванредан пример мисаоног београђанина, који је, научним напором који је трајао преко 50 година, сјајно доказао шта и колико вредан и исправан научник може учинити живећи у хуци и вртлогу главнога града земље. С правом се може рећи да је с раšћењем рада др Михајла Петровића упоредо расла и модерна научна мисао у нас.

Пишући на српском, пишући на страним језицима, др Михајло Петровић, није само савесно прatio научку: он ју је савесно и обогатио, што су међународни научни анализи већ давно забележили.

Глас међународног научника није понео, но је такође и поштовао у свим светским научним центрима,

али их је, као ретко који други генијални научник, имао и међу најсмернијим рибарима, радницима, свирачима. То струјање живота у његовим најсмернијим насиоцима, велики научник исто

је тако ценио и волео као и круну знања — математику — знајући да је суштина живота баш

у додирима животних крајности.

Животна ведрина др Михајла Петровића, ведрина хумана и радна, невероватно је упростила, а тим и улепшала тип српског академика. Сократовски неки импулс увек је из њега струјао, и тој мудрости, час израженој у математичким формулама, час у рибарским речима, др Михајло Петровић дао је печат као никадан спрског интелигентуалаца није ни сањао да се с толико топлине, лепоте и присности може дати.

Рембрант као учител глумца

Занимљиво предавање чуvenог глумца Х. Георгеа

Хајнрих Георге, чуvenи немачки глумац и управник Шилеровог позоришта у Берлину одржао је недавно на берлинском универзитету, пред немачким и страним студентима, изванредно занимљиво предавање о Рембранту као учитељу глумца.

Глумцу, рекао је предавач, стално су потребни модели и сугестије, ако ни за шта друго, а оно већ и за чисто спољна питања своје професије (костим и др.). Он их тражи и налази у првом реду код ликовних уметности. Међутим, за предавача свет слика и сликарства кулминација у једном имену — у Рембранту, у његовој стварној, неизвестајеној природности. Рембрант је успео да чистом реализму да ореол узвишености и недостичне дубине.

Рећи ће неко, каже Георге, да Рембрант, кад ствар тако стоји, мора да буде сушта противност свemu што је театарско. Одкуд онда баш он одличан учитељ глумца у погледу одевања, маске, геста итд.? У томе баш и јесте ствар, наглашава Георге: Глумачка уметност, онако како се она данас схвата у Немачкој, баш и бежи од „театралног“, неће да има ничег заједничког с њиме. Због тога је Рембрант по природности и реализму својих дела, по штедљивости у гестовима, по умерености у изражавању страсти и прохтева, по дискрецији у афектима, — не може бити бољи модел за савременог глумца. Рембрант је у својој уметничкој струци био генијални редитељ; већ то ствара известан додир између његовог уметничког стварања и глуме. Уз то треба имати на уму његово мајсторство у сталном и доследном приказивању властитог лика, скопчано са њивим интересовањем за властиту мимику. Зар тиме овај велики сликар у неку руку и сам не залази у домен глумца.

Глумац мора да буде „биполаран“, „двоствожеран“, тј. мора да уме да се у даном часу одвоји од стожера властитих урођених осећаја и карактерних својстава да би покушао да што верније прикаже супротни стожер неког карактера диаментрално опречног властитим основним природним својствима. И Рембрант је био „биполаран“ или „двоствожеран“. Као младог сликара често су га привлачили баш ликови стараца, баш ликови људи изнажених болом и патњом. Такви су ликови деловали на великог уметника као неком чаробном магнетском силом. Уз то се за своје многобројне аутопортрете ради нарочито костимирао.

Костим, каже Георге, у уметности није само обичан технички реквизит, као што је рецимо на мештај, ђилим или друго што на позорници. Костим је за глумца потстrek, потицај, скакаоница која треба да му помаже при претварању у неко друго „ја“. Кад добар глумац први пут проба костим за неку нову улогу, тиме већ почиње код њега процес преобразовања, почињу да делују сугестије које ће му помоћи да успе у тој новој улоги. При свему том, глумац и даље чува властиту уметничку индивидуалност. Тако је и код Рембранта; његови аутопортрети у костиму и у маски стављају га у ред драмског уметника који се јавља гледаоцу у некој улози.

Отступивши од бучних гестова, снажног патоса и суперлатива прве фазе свога стварања, Рембрант је поступно развио ону страну свога дара којој се дагаса највише дивимо, дара да дискретном алудијом каже много, ванредно много, дара у коме му је раван можда само Шекспир.

Георге каже да је сагледао вредност Рембранта као учитеља за глумце нарочито из две слике славног мајстора: из Симсона, младалачког дела које је Георгеа још у младим годинама грдно одушевљавало и из последњег Рембрантовог аутопортрета који се налази у минхенској Пинакотеци. Кад гледате увенуле и уморне црте Рембранта — старца,

вели Георге, нехотице мислите на глумца који је то већ на позорници за неколико сати био зачарани носилац неког другог „ја“, па после претставе, скинувши костим, скинувши „шминку“ с лица, истрошен и заморен, напушта свој чаробни свет и враћа се у свакодневни живот, мучен неизвесношћу и стално себи постављајући питања: „Ма какав ли сам био на позорници? Да ли сам извео ствар како треба? Да нисам вечерас баш све урадио наопако?“

И онај последњи старачки аутопортрет Рембрантов некако одаје глумца који је скинуо шминку, одаје уметника који на крају плодног уметничког живота поставља себи слична питања као и онај глумац.

Ево шта каже Хајнрих Георге о овом тајанственом последњем аутопортрету старога Рембранта. Међутим, изгледа да и Георге, као и многи посматрачи тога дела, прелази преко лика неког млађег човека који се на левој ивици једва разазнаје у среде тамне мрко-сиве позадине. Поносита је то глава, чврста, поуздана, скоро класичних црта, израз лица човека који уме да погледа судбину право у очи. Поуздан, у свему готов на судбонесе одлуке изгледа тај лик. Можда је тај лик доћије додан, као контраст према старачком уморном лицу самог мајстора који се некако чудно смешка на гледаоца.

Српска поезија с музиком на Београдском радиу

Београдска радио-станица пре извесног времена завела је у оквиру српске емисије литературни час, посвећен једном српском писцу, чија се дела рецитују уз пратњу музичких дела највећих композитора. До сада ови литературни часови били су посвећени поезији Јове Јовановића-Змаја, Алексе Шантића и Др. Св. Стевановића. Оне су код публике најшли на најлепши пријем а музичка пратња показује колико је лирско надахнуће код српских песника на висини музичког изражаја највећих композитора.

Следећи дан, срео га је један млади научник и запитао:

„Зашто исти синоћ дошли на вечеру код Хумболта?“

Код Хумболта! То није мало збунило младог човека, када је чуо баш ово име. Није губио ни час, и отишао Хумболту право у стан. Уобичајено „Господин професор није код куће“, што му је рекао слуга, није га могло задржати — одгурнуо је слугу у страну, и потрајао Хумболту...

Овај значајан сусрет постао је основица за будућност младог научника. Александар фон Хумболт претстављао је велико име

у царству науке, он је био најчвренији научник Немачке, од европског значаја. Немује је убрзо било јасно, да је овај млади

Јустус Либиг заиста изваредан

таленат за хемију, хемију где су

тек сада почела велика научна

испитивања, и где је остало о-

громно поље рада.

Хумболт се заузима за младог

научника, тако да Јустус Либиг,

већ следеће године, постаје про-

фесор хемије на немачком уни-

верзитету у Гисену.

Млади професор тек што је

напунио двадесет и једну го-

дину.

Опет се састало једно научно

друштво, овога пута у Енгле-

ској, у Ливерпулу. То је била

свечана седница „Британског

друштва за унапређење наука“,

у години 1837.

Извесно узбуђење владало је

пред почетак седнице. Претседа-

вајући, чуvenи енглески физичар

Фарадај, објављује, да ће се чу-

вени гост из иностранства, уско-

ро појавити. Сва пажња, присут-

Реформатор европске пољопривреде

Недавно навршило се седамдесет година од смрти Јустуса фон Либига, чији рад превазилази значај чисте науке. Он је реформатор европске земљорадње. Увођење вештачког гнојива створило је основ европске исхранбене аутаркије.

Да Пајл Шаф, писац једне познате књиге о великом Јустусу фон Либигу, описује нам три значајна догађаја из живота научника, који нам дају живу слику његове личности.

Учена господа, која су присуствовала данашњој седници Академије наука у Паризу, напустили су дворану, застају у групама и воде жив разговор. Затим силазе полако низ степенице — гласови нестају.

Само један млад човек, један студен — пре неколико дана напунио је двадесет година — заостао је у дворани. Занео се над неколико хемијских препарата, који су приказани приликом предавања. То је било његово предавање. Чуvenи француски научник Геј-Лисак читао је текст рада, који је наишао на општу пажњу у редовима слушалаца. Ретко да је неко од научника имао прилике, да чује тако значајно дело једног младог студента.

Одлучено је, да се ови сјајни резултати на пољу хемије, објаве у аналима француске Академије наука. То је био одлучујући дан за каријеру овог младог човека, који је у осталом био Немац. То је био Јустус Либиг, студен хемије, већ годину дана у Паризу — тадашњем средишту хемијске науке — на завршетку својих студија.

У празној дворани задржао се млади Либиг, да би спаковао своје препарate. Пришао му је један старији господин, и започeo разговор. Питао је љубазно за тему студија, даље планове младог студента, и позвао га на вечеру.

Млади студент заборавио је да запита за име непознатог господина, што није било за чудо, био је узрнут ради свега што је доживео за последњих неколико часова. Када је стражар отишао, запитао је неколицину служитеља Академије, али му нико није могао дати тражен обавештење. Млади Либиг није се могао одазвати љубазном позиву непознатог господина.

Следећи дан, срео га је Либиг у својој соби и писао својој жени у Немачку. Уствари он је пошао на пут у циљу опоравка. Његов рад започет у Паризу — после оне промашене вечере — узимао је толико обим, да се није могло схватити, да један једини човек може све то да савлада. Небројени научни планови, подухвати, неуморна борба за ново, испуњавали су његово време до крајњих граница.

Сутра дан седео је Либиг у својој соби и писао својој жени у Немачку. Уствари он је пошао на пут у циљу опоравка. Његов рад започет у Паризу — после оне промашене вечере — узимао је толико обим, да се није могло схватити, да један једини човек може све то да савлада. Небројени научни планови, подухвати, неуморна борба за ново, испуњавали су његово време до крајњих граница.

Следећи дан, срео га је Либиг у својој соби и писао својој жени у Немачку. Уствари он је пошао на пут у циљу опоравка. Његов рад започет у Паризу — после оне промашене вечере — узимао је толико обим, да се није могло схватити, да један једини човек може све то да савлада. Небројени научни планови, подухвати, неуморна борба за ново, испуњавали су његово време до крајњих граница.

Следећи дан, срео га је Либиг у својој соби и писао својој жени у Немачку. Уствари он је пошао на пут у циљу опоравка. Његов рад започет у Паризу — после оне промашене вечере — узимао је толико обим, да се није могло схватити, да један једини човек може све то да савлада. Небројени научни планови, подухвати, неуморна борба за ново, испуњавали су његово време до крајњих граница.

Следећи дан, срео га је Либиг у својој соби и писао својој жени у Немачку. Уствари он је пошао на пут у циљу опоравка. Његов рад започет у Паризу — после оне промашене вечере — узимао је толико обим, да се није могло схватити, да један једини човек може све то да савлада. Небројени научни планови, подухвати, неуморна борба за ново, испуњавали су његово време до крајњих граница.

Следећи дан, срео га је Либиг у својој соби и писао својој жени у Немачку. Уствари он је пошао на пут у циљу опоравка. Његов рад започет у Паризу — после оне промашене вечере — узимао је толико обим, да се није могло схватити, да један једини човек може све то да савлада. Небројени научни планови, подухвати, неуморна борба за ново, испуњавали су његово време до крајњих граница.

Следећи дан, срео га је Либиг у својој соби и писао својој жени у Немачку. Уствари он је пошао на пут у циљу опоравка. Његов рад започет у Паризу — после оне промашене вечере — узимао је толико обим, да се није могло схватити, да један једини човек може све то да савлада. Небројени научни планови, подухвати, неуморна борба за ново, испуњавали су његово време до крајњих граница.

Следећи дан, срео га је Либиг у својој соби и писао својој жени у Немачку. Уствари он је пошао на пут у циљу опоравка. Његов рад започет у Паризу — после оне промашене вечере — узимао је толико обим, да се није могло схватити, да један једини човек може све то да савлада. Небројени научни планови, подухвати, неуморна борба за ново, испуњавали су његово време до крајњих граница.

Следећи дан, срео га је Либиг у својој соби и писао својој жени у Немачку. Уствари он је пошао на пут у циљу опоравка. Његов рад започет у Паризу — после оне промашене вечере — узимао је толико обим, да се није могло схватити, да један једини човек може све то да савлада. Неброј

ВИСТАД

РАДИ У ВЕЛИКИМ СЕРИЈАМА ПЛУГОВЕ, ДРЉАЧЕ, ВИЛЕ И ОСТАЛЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ СПРАВЕ И АЛАТЕ ЗА ПОТРЕБЕ НАШЕГ СЕЛА.

Фабрике
ВАЉЕВО.
Тел. 75.

КАНЦЕЛАРИЈЕ БЕОГРАД
КРАЉА АЛЕКСАНДРА УЛ. БРОЈ 1/В.
Телефони: 24-951, 26-829
400 1—1

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом следећа имања:

23 ЈУНА 1943 ГОД.:

1) Плац са зградама Високог Стевана 42	Дин. 760.000.—
2) Плац са зградом Змаја од Ноћаја 8 и 8а	Дин. 4.500.000.—
3) Плац са зградом Змаја од Ноћаја 11	Дин. 5.200.000.—
4) Плац са зградом Господара Јеврема 61	Дин. 4.500.000.—
5) Плац са зградом Маршала Пилсудског 24	Дин. 5.000.000.—

25 ЈУНА 1943 ГОД.:

1) Плац са зградом Цара Николе 65	Дин. 5.600.000.—
2) Плац са зградом Стојана Протића 24	Дин. 2.500.000.—
3) Плац са зградом Стојана Протића 28	Дин. 2.800.000.—
4) Плац са зградом Кнеза Павла 75	Дин. 2.000.000.—

26 ЈУНА 1943 ГОД.:

1) Плац са зградом Добрице Милутиновића	Дин. 680.000.—
2) Плац Високог Стевана 1в	Дин. 620.000.—
3) Плац са зградама Скадарска 61	Дин. 3.200.000.—
4) Плац Маршала Пилсудског 48	Дин. 880.000.—

Продаја ће се обавити у бачинију згради Скадарска 33/II од 9—12 часова где се могу добити и сва даља обавештења.

401 1—1

ЗЕМЉОРАДНИЦИ!

I. Улажите сувишке своје готовине на штедњу код

ПРИВИЛЕГОВАНЕ АГРАРНЕ БАНКЕ а.д.

На тај начин

- 1) осигураћете свој новац да вам не пропадне (услед крађе, пожара итд.),
- 2) уместо што би вам новац бесплодно лежао он ће вући камату.

II. Исплаћујте своје дугове код Привилеговане аграрне банке у целости или бар измирите све заостале ануитетете.

Данас је најпогодније време да се ослободите дугова који су дуго теретили ваша газдинства. Високе цене пољопривредних производа омогућавају вам лако и повољно раздужење и поновно успостављање кредитне способности.

Приирањем горњих средстава код Привилеговане аграрне банке, она ће се оспособити да у времену када вами и вашим установама (задругама итд.) буде требало кредита, она буде у стању да вам потребан новац за рад и привреду стави на расположење.

404 1—1

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА

изложиће јавној продаји са почетном лицитационом ценом следећа имања:

29 ЈУНА 1943 ГОД.:

1) Плац са зградом Добропољска 60	Дин. 650.000.—
2) Плац са зградама Високог Стевана 12	Дин. 1.300.000.—
3) Плац са зградом Захумска 286	Дин. 2.300.000.—
4) Плац са зградом Високог Стевана 8	Дин. 1.250.000.—
5) Плац са зградом Стјепана Љубише 23 1/2	Дин. 450.000.—

1 ЈУЛИ 1943 ГОД.:

1) Плац са зградом Војводе Добрњца 36	Дин. 800.000.—
2) Плац са зградама Звечанска 6	Дин. 3.200.000.—
3) Плац са зградама Митрополита Мраовића 4	Дин. 400.000.—
4) Плац Адмирала Пикоа	Дин. 450.000.—

3 ЈУЛИ 1943 ГОД.:

1) Плац са зградама Маршала Пилсудског 37	Дин. 2.800.000.—
2) Плац са зградом Војводе Миленка 11	Дин. 1.300.000.—
3) Плац са зградом Милована Миловановића 3	Дин. 6.500.000.—
4) Плац са зградом Војводе Вука угао Милашева	Дин. 720.000.—
5) Плац Ломина 14	Дин. 1.200.000.—

Продаја ће се обавити у бачинију згради Скадарска 33/II од 9—12 часова где се могу добити и сва даља обавештења.

402 1—1

ОСНОВАНА 1882 ГОДИНЕ

БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА А.Д.

Друштвено седиште у сопственој палати
КАРАЂОРЂЕВА УЛИЦА 48
Телефони број 22-340 и 22-341.

Капитал и резерве преко Дин. 100,000.000.—

Прима улоге на штедњу по књижицама и текућим рачунима, уз каматне услове одређене од стране Дирекције за надзор над банкама.

Препоручује пословном свету, привредницима и пољопривредницима, да своје уштећевине не држе бесплодно код себе, већ да их улажу на приплод, што ће користити не само њима, него и општим интересима народне привреде.

Нарочито се препоручује нашим заробљеницима да своје уштећевине шаљу на улог, са потребним налогима за чување или исплате, које ће се вратити најкулантнији.

ПОРЕД ГОРЊЕГ БЕОГРАДСКА ЗАДРУГА ОБАВЉА СВЕ ОСТАЛЕ БАНКАРСКЕ И ОСИГУРУЈАЋЕ ПОСЛОВЕ ПОД НАЈПОВОЉНИЈИМ УСЛОВИМА.

395

БЕОГРАДСКА ОПШТИНСКА ШТЕДИОНИЦА

БРАНКОВА 2

Прима улоге на штедњу
Отвара текуће пасуље
Врши све банкарске послове

ЗА СВЕ УЛОГЕ КОД ШТЕДИОНИЦЕ
ГАРАНТУЈЕ ОПШТИНА ГРАДА БЕОГРАДА

ДРЖАВНА ХИПОТЕКАРНА БАНКА

(пређе Управа Фондова, основана 1862 г.)

ЦЕНТРАЛА У БЕОГРАДУ

ФИЛИЈАЛИ: Ниш, Крагујевац, Ваљево, Чачак,
Ужице, Шабац, Лесковац, Зајечар,
Крушевач, Петровград, Панчево и
Вршац.

Банка рукује свим државним и јавним фондовима; пупилним депозитним и црквеним капитаљима; манастирским, општинским и задужбинским новцем итд.

Банка поред улога на штедњу прима и улоге на текући рачун, којим сопственик диспонира чеком или писменим налогом, те се тиме омогућује без употребе готовине платни промет са лицима која имају такође ове рачуне код Банке односно њених филијала или код других новчаних завода.

Банка врши исплате и наплате за рачун комитената преко својих филијала.

За важне народно привредне сврхе одобрава хипотекарне зајмове, зајмове по текућем рачуну и друге краткорочне зајмове. Одобрава зајмове општинама и самоуправним телима на подлози прреза и прихода.

Обавља све остале врсте банкарских послова.

За све банчине обавезе јамчи држава.

Поштанска штедионица У БЕОГРАДУ

Улажите сувишну готовину на штедњу код Поштанске штедионице. Уложени новац на књижици обезбеђен је од пожара, краће и друге незгоде. Зато пођите до најближе поште и узмите штедну књижицу Поштанске штедионице. Новац се улаже и подиже у неограниченим износима а носи

2% камате годишње

Ко жeli може добити и већу камату, ако унапред уговори да уложени новац неће подизати пре утврђеног рока. За уговорени рок од

**6 месеци добија се $2\frac{1}{2}\%$ камате, а за
12 месеци добија се $3\frac{1}{2}\%$ камате**

СВЕ ДРЖАВНЕ И САМОУПРАВНЕ УСТАНОВЕ, СВИ ПОСЛОВНИ ЉУДИ — трговци, индустријалци, адвокати, занатлије итд. треба да отворе код Поштанске штедионице

ЧЕКОВНИ РАЧУН

и тако упросте своју благајничку службу, пошто се новчана примања и плаћања преко чековног рачуна врше брзо, тачно и јевтино.

У Вашем је интересу да плаћања вршите на савремен начин издавањем налога за пренос са једног на други чековни рачун. То је најбржи, најсигурнији и најефтинији начин плаћања, а ослобођени сте и свих непријатности, које су у вези са бројањем готовог новца, одласком на благајне, чекањем итд. Зато штампајте број Вашег чековног рачуна на писмима, рачунима, огласима и сл.

За улоге код Поштанске штедионице јамчи држава.

Обавештења се могу добити од Поштанске штедионице у Београду и свих пошта бесплатно.

Телефони: 26-821—25, 27-537.

„УЉОРОД“

СРПСКО А.Д.
ЗА ГАЈЕЊЕ УЉАНИХ БИЉАКА

БЕОГРАД

Телефони: 21-604 21-606

Производи сетву сунцокрета, соје,
рицинуса и осталих уљарица

Ставља произвођачу потребно семе на расположење
и врши откуп жетве.

МАЛИ ОГЛАСИ

СВАКА РЕЧ ДИН. 3.—
ДРЖАВНА ТАКСА
ДИН. 5.—

ИЗГУБИО САМ кућну листу издату од Претстојништва полиције, Крагујевац. Оглашујем је за неважећу. Драшко Милетић, свештеник.

339 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 13004 издату од Претстојништва полиције, Крагујевац изгубила сам те је оглашујем за неважећу. Јована Ивовић.

341 1—1

ИЗГУБЉЕНА шоферска исправа издата у Паланци бр. 1589. Оглашавам за неважећу. Ing. Величковић.

340 3—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Претстојништва полиције, Крагујевац изгубио сам. Овим је оглашујем за неважећу. Владимир Јакубински.

362 2—3

ИЗГУБИЛА САМ кућну листу издату од Претстојништва полиције у Крагујевцу, те је оглашујем за неважећу. Даница Тодоровић.

363 2—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Претстојништва полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Марица Микић.

364 2—3

ИЗГУБИЛА САМ кућну листу издату од Претстојништва полиције у Крагујевцу па је оглашујем за неважећу. Јелена Каличанин.

365 2—3

ПОСЛОВНУ КЊИГИЦУ и личну карту издате од општине становљанске изгубио сам. Оглашујем их за неважеће. Гајић Никола.

366 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 2229 издату од Претстојништва градске полиције Крагујевац, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Душан Нешковић.

368 2—3

МОЈА ЖЕНА Радмила Настић бивша Лазаревић напустила ме је 5 маја ов. год. и до данас се није вратила. Овим је позивам да се у року од 3 дана врати у противном издржавање недам и одричем се ње и све начињене дугове на моје име не признајем. Настић Живомир из Саарнова през лепенички.

367 2—3

„БОКА“

КУПО-ПРОДАЈА НЕПОКРЕТНИХ ИМАЊА

Купцима и продавцима гарантује солидан и сигуран рад.

Кнез Михајлова 19/1. Тел. 24-877.

344 1—1

**ВИНОГРАДАРИ
ПЛАВИ КАМЕН**

ШТЕДИТЕ ДОДАВАЊЕМ
КОЛОИДАЛНЕ СМОЛЕ

ВИКОС

Препарат ВИКОС је одобрен решењем Министарства пољопривреде бр. 53717 у 1937 години и препоручен је од истог Министарства у 1942 години. На 100 литара бордовске чорбе требате само 1/4 килограма плавог камена и 200 грама »ВИКОСА«. Ову чорбу киша лако не спира, услед чега смањује се и број прскања. Ближа обавештења тражите од фирме:

„Хемор“

Београд, ул. Динка Рањине 9
Тел. 42-042.

369 1—3

Накит и драго камење

Бесплатно стручно процењује, купује и продаје стручна радња
ТРГОВИНА СТАРОГ НАКИТА

Београд — Краља Милана 41-а до Славије. 380 1—1

Пажња! ПРОДАВЦИМА ЗЛАТНОГ НАКИТА Пажња!

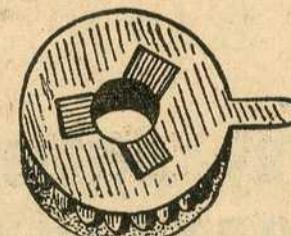
не продајте ни једног парчета Вашег златног накита, драгог камења и златних зуба, док потпуно не би били упућени у њихову стварну данашњу вредност. Зато ако већ продајете понудите свима купцима а на послетку у Вашем је интересу понудите и познатој фирмама »ВРАЧАР« која ће Вам платити одмах по највишој дневној цени, или ће Вам бесплатно и стручно проценити »ВРАЧАР«, Београд, Палилулска улица број 6. — Телефон 28-706. — Дорђолска пијаци.

„КОНКОРДИЈА“**ФИТИЉ ЗА КАНДИЛО**

1 кутија садржи:

25 КОМАДА
МЕТАЛНИХ
КРСТИЋА

1 МЕТАЛНИ ПЛОВАК СА ПЛУТОМ

Новопроизведена партија фитиља за кандило најбољег квалитета пушта се у продају по одобреним ценама Комесаријата за цене и наднице.

ГРОСИСТИМА КОЈИ ДОЛАЗЕ ИЗ УНУТРАШЊОСТИ НАРОЧИТ ПОПУСТ

„Конкордија“ — Београд — Гетеова 16 — тел. 23-523.

360 1—2

ЛИЧНУ КАРТУ издату од општине белошевачке изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Светозар Васиљевић.

361 1—1

ИЗГУБИЛА САМ кућну листу издату од Претстојништва полиције у Крагујевцу. Оглашујем је за неважећу. Ангелина Спасић.

369 2—3

ИЗГУБИЛА САМ кућну листу и пријаву издате од Претстојништва полиције у Крагујевцу. Оглашујем је за неважећу. Дарinka Најдановић.

370 2—3

ИЗГУБИЛА САМ кућну листу издачу од Претстојништва полиције, Крагујевац. Оглашујем је за неважећу. Драшко Милетић, свештеник.

339 3—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 13004 издату од Претстојништва полиције, Крагујевац изгубила сам те је оглашујем за неважећу. Јована Ивовић.

341 1—1

ИЗГУБЉЕНА шоферска исправа издата у Паланци бр. 1589. Оглашавам за неважећу. Ing. Величковић.

340 3—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Претстојништва полиције, Крагујевац изгубио сам. Овим је оглашујем за неважећу. Владимира Јакубински.

362 2—3

ИЗГУБИЛА САМ кућну листу издачу од Претстојништва полиције у Крагујевцу, те је оглашујем за неважећу. Даница Тодоровић.

363 2—3

КУЋНУ ЛИСТУ издату од Претстојништва полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Марица Микић.

364 2—3

ИЗГУБИЛА САМ кућну листу издачу од Претстојништва полиције у Крагујевцу па је оглашујем за неважећу. Јелена Каличанин.

365 2—3

ПОСЛОВНУ КЊИГИЦУ и личну карту издате од општине становљанске изгубио сам. Оглашујем их за неважеће. Гајић Никола.

366 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 2229 издату од Претстојништва градске полиције Крагујевац, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Душан Нешковић.

368 2—3

МОЈА ЖЕНА Радмила Настић бивша Лазаревић напустила ме је 5 маја ов. год. и до данас се није вратила. Овим је позивам да се у року од 3 дана врати у противном издржавање недам и одричем се ње и све начињене дугове на моје име не признајем. Настић Живомир из Саарнова през лепенички.

367 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 2229 издату од Претстојништва градске полиције Крагујевац, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Душан Нешковић.

368 2—3

ИЗГУБИЛА САМ кућну листу издачу од Претстојништва полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Јелена Каличанин.

365 2—3

ПОСЛОВНУ КЊИГИЦУ и личну карту издате од општине становљанске изгубио сам. Оглашујем их за неважеће. Гајић Никола.

366 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 2229 издату од Претстојништва градске полиције Крагујевац, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Душан Нешковић.

368 2—3

МОЈА ЖЕНА Радмила Настић бивша Лазаревић напустила ме је 5 маја ов. год. и до данас се није вратила. Овим је позивам да се у року од 3 дана врати у противном издржавање недам и одричем се ње и све начињене дугове на моје име не признајем. Настић Живомир из Саарнова през лепенички.

367 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 2229 издату од Претстојништва градске полиције Крагујевац, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Душан Нешковић.

368 2—3

ИЗГУБИЛА САМ кућну листу издачу од Претстојништва полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Јелена Каличанин.

365 2—3

ПОСЛОВНУ КЊИГИЦУ и личну карту издате од општине становљанске изгубио сам. Оглашујем их за неважеће. Гајић Никола.

366 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 2229 издату од Претстојништва градске полиције Крагујевац, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Душан Нешковић.

368 2—3

МОЈА ЖЕНА Радмила Настић бивша Лазаревић напустила ме је 5 маја ов. год. и до данас се није вратила. Овим је позивам да се у року од 3 дана врати у противном издржавање недам и одричем се ње и све начињене дугове на моје име не признајем. Настић Живомир из Саарнова през лепенички.

367 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 2229 издату од Претстојништва градске полиције Крагујевац, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Душан Нешковић.

368 2—3

ИЗГУБИЛА САМ кућну листу издачу од Претстојништва полиције у Крагујевцу изгубила сам. Оглашујем је за неважећу. Јелена Каличанин.

365 2—3

ПОСЛОВНУ КЊИГИЦУ и личну карту издате од општине становљанске изгубио сам. Оглашујем их за неважеће. Гајић Никола.

366 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 2229 издату од Претстојништва градске полиције Крагујевац, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Душан Нешковић.

368 2—3

МОЈА ЖЕНА Радмила Настић бивша Лазаревић напустила ме је 5 маја ов. год. и до данас се није вратила. Овим је позивам да се у року од 3 дана врати у противном издржавање недам и одричем се ње и све начињене дугове на моје име не признајем. Настић Живомир из Саарнова през лепенички.

367 2—3

ЛИЧНУ КАРТУ број 2229 издату од Претстојништва градске полиције Крагујевац, изгубио сам. Оглашујем је за неважећу. Душан Нешковић.

368 2—3

МОЈА ЖЕНА Радмила Настић бивша Лазаревић напустила ме је 5 маја ов. год. и